

DIPLOMSKI RAD

Tomislav Galović

Zagreb 2017.

REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA KLASIČNU FILOLOGIJU

Diplomski rad

**Isprave na latinskom jeziku iz 15. stoljeća u
*Bartolijevu zborniku I-II (Collectanea Bartoliana I-II)***

Mentor:

dr. sc. Neven Jovanović, izv. prof.

Diplomand:

Tomislav Galović

Zagreb, rujan 2017.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. TKO JE BIO FRA FELIKS MARIJA BARTOLI (<i>FELICE MARIA BARTOLI</i>)?.....	8
2. OPIS <i>BARTOLIJEVA ZBORNIKA I-II / COLLECTANEA BARTOLIANA I-II</i>	11
3. POLONIJEV PRIJEPIS <i>BARTOLIJEVA ZBORNIKA I-II</i>	17
4. DIPLOMATIČKO-POVIJESNA ANALIZA LATINSKIH ISPRAVA IZ 15. STOLJEĆA.....	20
5. <i>SUMMARIVM</i> – INDIKATIVNA REGESTA ISPRAVA IZ 15. STOLJEĆA.....	26
ZAKLJUČAK.....	35
UPOTRIJEBLJENI REDAKTORSKI ZNAKOVI I KRATICE.....	36
IZVORI I LITERATURA.....	37
SAŽETAK / SUMMARY.....	45
SLIKOVNI PRILOZI.....	47

UVOD

Unutar historiografije, ali podjednako i filologije te povijesti književnosti, muzikologije i drugih humanističkih struka, stari rukopisni zbornici predstavljaju pravu riznicu tekstova različitog podrijetla i namjene. Za historiografiju, a napose za diplomatiku kao jednu od glavnih pomoćnih povijesnih znanosti, zbornici diplomatskoga gradiva zauzimaju – iako se radi o prijepisima, a ne izvornicima – vrlo važno mjesto u istraživačkom korpusu. To su prema definiciji kopijalne knjige koje se svrstavaju u dvije glavne diplomatske skupine: registre i kartulare. Prve čine prijepisi isprava izdanih od strane auktora i služe njemu kao evidencija izdanih diplomatskih i drugih akata. Najpoznatiji u toj skupini su glasoviti registri papinske kancelarije. Drugu skupinu čine kartulari koji su prema definiciji kopijalne knjige destinataru, a najčešće, nakon fundacijske listine, sadrže prijepise darovnica, različitih ugovora, oporuka itd. Prema definiciji P. Rabikauskasa: *Cartularium est liber, in quem aliqua persona physica aut moralis documenta recepta ad meliorem conservationem titulorum iuris vel ad memoriam gestorum retinendam transcribit. In fontibus appellatur: cartularium, liber instrumentorum, regestum, liber memorialis, codex traditionum, liber privilegiorum, etc. Maxima pars documentorum mediaevalium tali modo ad nos pervenit. Quia transcriptio voluntate destinarii fiebat, in se tantum valorem copiarum privatarum habet; tamen saepius talia cartularia a notario authenticata fuerunt. Sic dicti 'libri (codices) traditionum', qui in Germania meridionali a saec. X usque ad medium saec. XIII occurrunt, praeter copias documentorum etiam alias notitias breves de negotiis peractis ibi originaliter insertas continent.*¹

Tema ovoga diplomskog rada je upravo jedna kopijalna knjiga destinataru sačuvana u dva sveska i pisana na latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku, na latinici i glagoljici. Poznata je pod imenom *Bartolijev zbornik* (nadalje: *BZ*) – točnije rečeno ovdje obrađujemo samo jedan njezin segment i to isprave na latinskom jeziku datirane u 15. stoljeće (do 1480. godine). Talijanske zapise u istom svesku ovom prilikom samo evidentiramo dok se hrvatsko-glagoljski dio nalazi u drugom svesku koji izlazi izvan okvira ovoga rada.

Bartolijev zbornik I-II sada se čuva u arhivskom odjelu Knjižnice samostanskih trećoredaca – Krk, tj. u samostanu franjevac trećoredaca (glagoljaša) Sv. Franje Asiškoga u gradu Krku. Tu je zaveden kao dvosveščani rukopisni zbornik koji se naziva ljetopis ili kronika samostana. Autor, tj. sastavljač toga zbornika je franjevac konventualac fra Feliks

¹ RABIKAUSKAS 1971: 78.

Marija Bartoli (1679. – 1744.). Stoga se taj zbornik po svome priređivaču u znanstvenoj literaturi redovito naziva *Bartolijev zbornik – Collectanea Bartoliana*, ali i *Cattastico Documentato del Monastero di Veglia dei Minori Conventuali (dal 1284 al 1781)* kako mu alternativno glasi naziv dok mu je prvotno sastavljač zapravo nadjenao funkcionalni naslov: *Indice delle Scritture del Convento di San Francesco della Città di Veglia*.

Izbor samo 15. stoljeća (do 1480. godine) za ovu temu uvjetovan je ograničenošću prostora jednoga diplomskog rada, a s druge strane opsežnošću samoga *Bartolijeva zbornik* u dva oveća sveska, ali i činjenicom da je njegovo diplomatičko gradivo do konca 14. stoljeća već našlo svoje mjesto u Smičiklasovom² *Diplomatičkom zborniku*³ i drugim historiografskim⁴ ili arhivskim izdanjima.⁵ Talijanski dokumenti također su bili već parcijalno

² Također i u gradivu koje je bilo sabrano za pripremu i objavu *Diplomatičkog zbornika* i kasnije njegovih dopuna (*Supplementa*) koji je i nadalje aktualni projekt, nalaze se prijepisi iz *Bartolijeva zbornika* I-II. To se danas čuva u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu (Središnja zbirka) / Osobni arhivski fondovi: (56 – XV-45) SMIČIKLAS, Tadija; i u Odsjeku za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

³ CD IV: 356-359 (10. VII. 1248. Popis krčkih plemića); CD VI: 491-492 (10. VIII. 1284. Oporuka Deše Baniše); CD VII: 202-203 (8. V. 1295. i 24. V. 1295. Ostavštine samostanu Franjevacu u Krku), 365-367 (7. II. 1300., Pravila bratovštine sv. Franje u gradu Krku); CD VIII: 115-116 (3. II. 1306., Radi se o istjerivanju ostavštine), 446-447 (16. II. 1317., Prodaja trsja u Pičulu i oranice u Ponikvi na otoku Krku); CD IX: 133-134 (15. IX. 1323. Odluka biskupa krčkoga Lampridija o testamentu Stasije); CD X: 312-313 (6. IV. 1337., Kupoprodaja trsja u Remauru); CD XI: 23-24 (5. XII. 1342., Gano sin Bellammame obvezuje se plaćati samostanu polovinu ulja i četvrtinu masla iz Nauglova), 476-478 (10. VII. 1348., Cecilija Vulpe čini svoju oporuku), 617-618 (10. X. 1350., Lucij Carsanja daruje samostanu dva dolca t. j.: Ašipo i Javillo), 624-626 (22. XI. 1350., Cecilija tetka krčkoga kneza Bartola dariva samostanu malobraćana vinograd u Cavo de Valle); CD XII: 10-11 (25. III. 1351., Viden de Subenna kao punomoćnik Skimuse de Bocco daje dva dolca u Ponikvama Manku Grussatiu za namirenje duga); CD XIII: 242-244 (19. VIII. 1362., Osuda proti Klari de Vizolis), 274-275 (12. III. 1363., Pred Kvirinom sinom Baune de Marino, sucem gospode krčke, procjenjuju se neke nekretnine Klare de la Vizola u svrhu provedenja ovršnog postupka na temelju osude, kojom je ista osuđena na korist Malobraćana na Krku), 405 (15. XI. 1364., Agneza žena kneza Gospodina daruje samostanu dva polja u Poganki); CD XIV: 109-110 (16. I. 1368., Andrin Qualisso daruje samostanu dolac u Munčelu), 269-271 (15. VI. 1370., Suci određeni po krčkom knezu Stjepanu, dosuđuju vinograd /Celesa/ samostanu malobraćana, što im ga je ostavila u oporuci Cecilija, krčka kneginja /Sadržaje također listinu od 22. novembra 1350. Cod. dipl. XI. 624/); CD XVIII: 74-76 (3. XII. 1395., Oporuka Mateje žene Maura Petkova), 307-309 (7. I. 1398., Mengulin Brako iz Krka prodaje Dominiku Borsangovom iz Krka sve svoje zemlje, kojih se međe opisuju, za stotinu libara), 317-318 (24. II. 1398., Vajira Nikole Drinde prodaje Mincelu Nikole de Andreno neki prolaz u predjelu Rimauro), 396-398 (9. XII. 1398., Leonarda de Carusio prodaje Mincelotu sinu Nikole de Andrina jedan svoj nerez kojeg se međe opisuju za cijenu od trideset dva mletačka dinara), 508-509 (30. XI. 1399., Mincel Andrina iz Krka kupuje nerez kojem se opisuju granice).

⁴ ČRNČIĆ 1867: 151-157, 159-165, 168-169 (popis objavljenih isprava: II. *Testamento di Dessa Banissa estratto dal suo originale in Pergamena*, 10. VIII. 1284.; III. *Estratto dal suo Originale in carta pecora*, 24. V. 1295.; IV. 8. V. 1295.; V. *Estratto dal suo originale in carta Pecora*, 3. II. 1306.; VI. 15. IX. 1323.; VII. 22. IV. 1377.; IX. 5. XI. 1402.; X. 8. (?). 1410.; XI. *Da Pergamena*. (Matica Slovinski), 27. II. 1419.; XII. 15. V. 1419.; XIII. *Da Pergamena*, 1. IX. 1419.; XIV. *Da Pergamena*, 10. VI. 1421.; XV. *Da Pergamena*, 8. XII. 1420.; XVI. *Pergamena*, 8. VII. 1421.; XVII. *Da Pergamena*, 10. IV. 1434.; XXI. 12. V. 1519.); ČRNČIĆ 1888: 1-21 (popis objavljenih isprava: I. – 10. VII. 1248. Popis Krčke vlastele; II. – 7. II. 1300. Za bratovštinu sv. Frana u Krku; III. – 13. II. 1317.; IV. – 10. VII. 1348. Znamenita oporuka; V. – 22. XI. 1350. Knez Bartol izručuje krčkim Franovcem što im je pustila njegova teta Cecilija; VI. – 25. III. 1351.; VII. – 19. 8. 1362. Krčki sudci odsuđuju, da Klara de Virzolis ima platiti krčkim Franovcem neki dug; VIII. – 15. I. 1368.; IX. – 17. VI. 1370. Krčki sudci za nekakovo trsje odsuđuju da je totu franovačko; X. – 22. X. 1371.; XI. – 8. VII. 1376.; XII. – 15. XI. 1377.; XIII. – 6. V. 1378.; XIV. – 29. VI. 1392. Vitez Mikula iz Hreljina očituje, da mu je knez Ivan Krčki itd. dužan 200 dukata, pak toga pol zapisuje Krčkim a pol Jerusolimskim Franovcem; XV. – 13. X. 1394.; XVI. –

publicirani te recentno i analizirani u članku V. Kovačića »Dokumenti iz 15. stoljeća na talijanskom jeziku u prvom svesku *Bartolijeva zbornika*«. ⁶

U izboru vremenske dionice također je važna činjenica da je 15. stoljeće na Krku jedno od ključnih i prijelomnih razdoblja u cjelokupnoj povijesti otoka. Naime, to je doba uspona Krčkih knezova koji se upravo tada prozivaju Frankapanima (Frankopanima), ali i stoljeće kada na vlastitom matičnom otoku propadaju i dolaze pod vlast Mletačke Republike (1480.).

Treba napomenuti da su poznate i sačuvane isprave koje se odnose na Krčke knezove Frankapane, otok Krk i pojedina mjesta publicirane – i to glagoljički diplomatski spomenici u zbirci *Acta Croatica – Listine hrvatske* (ur. I. Kukuljević Sakcinski) i *Hrvatski spomenici – Acta Croatica* I. (ur. Đ. Šurmin) te najnovije u *Hrvatske glagoljične i ćirilčne isprave iz zbirke Stjepana Ivšića* I. (ur. J. Bratulić), a latinske u „Smičiklasovom kodeksu“ odnosno u *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus* I-II. (ur. L. Thallóczy i S. Barabás) i *Commissiones et relationes Venetae* I. (ur. Š. Ljubić) te u više svezaka zbirke *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike* I-X. (ur. Š. Ljubić).

U rukopisnoj pak ostavštini poznatog istraživača franjevačke prošlosti u Dalmaciji i na Kvarneru – fra Vladislava Brusića (1881. – 1955.), a koja se čuva u arhivu franjevačkog samostana na Košljunu (o. Krk), nalazi se jedan svežanja građe pod naslovom »Zbornik Bartoli I« s bilješkama za povijest Krka koje je fra Brusić ispisivao za svoje djelo o krčkoj povijesti koje je nažalost ostalo u rukopisu (*Otok Krk*). ⁷ Također kao rukopis, u Provincijskom arhivu Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca u Zagrebu, nalazi se parcijalni prijepis s ispisima iz *Bartolijeva zbornika I-II* koje je učinio u drugoj pol. XX. stoljeća franjevac Bernardin Polonijo (1885. – 1958.) te ga prozvao *Bartolijev zbornik krčkih isprava*.

U pogledu pregleda historiografskih istraživanja *Bartolijeva zbornika* treba istaknuti sljedeće. *Bartolijev zbornik* proučavao je i kao vrelo povijesnih podataka koristio niz

12. XII. 1397.; XVII. – 6. V. 1400.; XVIII. – 9. I. 1405.; XIX. – 6. II. 1407.; XX. – 27. II. 1418. Vid Kirinčić iz Baške zapisuje krč. franovcem četvrt nekakova vinograda; XXI. – 8. III. 1418.; XXII. – 8. XI. 1420.; XXIII. – 2. II. 1427.; XXIV. – 9. (?). 1445. Knez Ivan Frankopan, uzdajući se u svoju braću, daje nekomu Dujmu crkvicu na Glavotoku; XXV. – 20. X. 1471.; XXVI. – 16. X. 1488.; XXVII. – 19. X. 1488.; XXVIII. – 1501.; XXIX. – 25. VI. 1502. Zaharija Garzoni, mletčanin, dostignuv po mletačkoj gospodi opatije sv. Lucije u Baški i sv. Lovrenca u Krku za uživanje, po poruku daje u najam sve dobro tih opatija; XXX. – 26. IV. 1518.; XXXI. – 2. XI. 1521.).

⁵ MAGDIĆ 1900: 20-26 (popis objavljena regesta: I. – 10. I. 1305.; II. – 8. III. 1318.; III. – 14. XII. 1320.; IV. – 13. IV. 1326.; V. – 5. X. 1342.; VI. – 5. XII. 1342.; VII. – 10. X. 1350.; VIII. – 7. III. 1351.; IX. – 12. III. 1363.; X. – 15. XI. 1364.; XI. – 5. V. 1367.; XII. – 6. I. 1368.; XIII. – 4. IX. 1374.; XIV. – 18. XI. 1374.; XV. – 14. II. 1377.; XVI. – 22. IV. 1377.; XVII. – 6. V. 1378.; XVIII. – 21. I. 1388.; XIX. – 13. X. 1394.; XX. – 7. I. 1398.

⁶ KOVAČIĆ 2015: 449-461.

⁷ KLEN 1973: 343-344. Na ovom mjestu i na ovom podatku zahvaljujem kolegi Ozrenu Kosanoviću s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

istraživača: I. Črnčić, Stj. M. Ivančić, M. Magdić, T. Smičiklas, Vl. Brusić, M. Polonijo, B. Polonijo, Vj. Štefanić, M. Oreb, M. Bolonić, I. Žic-Rokov, N. Mate Roščić, D. Drnić, M. Žugaj, A. Badurina, P. Runje, Lj. A. Maračić, J. Živković, T. Galović, M. Bradanović, V. Kovačić, O. Kosanović i dr.⁸

Među spomenutim posebno mjesto zauzimaju oveći rukopisi fra B. Polonija (*Sveti Frane konventualčki samostan u Krku od oko 1284. do 1781.*)⁹ i fra P. Runje (*Povijest franjevacu u gradu Krku*, I. dio – sv. Franjo i franjevci općenito, II. dio – konventualci, opservanti; *Franjevci trećoredci u samostanu Sv. Franje u Krku*, III. dio)¹⁰ u kojima se obrađuje povijest ovog važnog franjevačkog samostana u gradu Krku i uopće na otoku Krku.

U metodološkom i koncepcijskom pogledu ovaj se rad sastoji od nekoliko poglavlja od kojih je glavno ono pod naslovom »Diplomatičko-povijesna analiza latinskih isprava iz 15. stoljeća« s prilogom »*Summarium* – indikativna regesta isprava iz 15. stoljeća«. Njemu prethode dva poglavlja »Tko je bio fra Feliks Marija Bartoli (*Felice Maria Bartoli*)«? i osnovni »Opis Bartolijeva zbornika I-II / *Collectanea Bartoliana I-II*«.

⁸ Točne bibliografske reference vidjeti na kraju ovoga rada u poglavlju: *Izvori i literatura. Literatura.*

⁹ Bernardin POLONIJO, *Sveti Frane konventualčki samostan u Krku od oko 1284. do 1781.* – rukopis dogotovljen u Šibeniku 1952. sada u Provincijskom arhivu Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevacu konventualaca u Zagrebu. O samostanu v. i FIORENTIN 2001: 172-174.

¹⁰ Rukopisna ostavština mr. sc. fra Petra RUNJE (1938. – 2014.) u Knjižnici samostanskih trećoredaca – Krk / Samostanu franjevacu trećoredaca glagoljaša Sv. Franje Asiškoga u Krku. Tek je jedan vrlo mali dio toga teksta publiciran. Usp. RUNJE 2016: 15-28.

1. TKO JE BIO FRA FELIKS Marija BARTOLI (*FELICE MARIA BARTOLI*)?

Feliks Marija Bartoli (tal. *Felice Maria Bartoli*) rođen je 8. svibnja 1679. godine u gradu Krku. Njegovo ime i prezime naći ćemo u različitim pisaca kao Blagoslav (Feliks), potom Felix Maria ili Felice Maria odnosno prezime kao Bartolić (Bartoli).¹¹ Na jednom mjestu u *Bartolijevu zborniku* naknadno je zabilježeno da je on rođen 1679. u Poreču. Odnosno, netko je izračunao godinu njegova rođenja tako da je vlastito svjedočanstvo Bartolija, koje je zapisano u zborniku, o tome da je 1743. bio u 64. godini života oduzimanjem došao do 1679. godine.¹² Međutim, podatak o mjestu rođenja s pravom je ispravio fra Bernardin Polonijo konstatirajući temeljem povijesnih izvora da je on rođen u gradu Krku.¹³

Bio je posinovljen od samostana sv. Frana u Krku gdje stječe osnovno školovanje kod franjevac konventualca. Daljnje teološko obrazovanje nastavlja u Padovi gdje 1711. postiže i doktorat. Tu je vršio službu regensa padovanske samostanske bogoslovije.¹⁴ Među profesorima na padovanskom studiju bili su mu poznati mletački geograf i kartograf fra Vincenzo Maria Coronelli (1650. – 1718.) te fra Karlo Antun Donadoni (1672. – 1756.), kasnije šibenski biskup.¹⁵ Završetkom studija jedno je vrijeme bio gvardijan krčkoga samostana te do 1724. nosi oznaku njegove afilijacije »de Vegla«, a zatim je premješten na istu funkciju u Poreč. Također je bio kustos istarskih samostana.¹⁶

Od 1722. do 1726. obavlja službu tajnika-bilježnika provincije i asistenta provincijalu o. Petru Andriji Kapiću de Andreis iz Splita „i već kao takov nastoji navesti subraču u provinciji, da u pojedinim samostanima stvaraju zbornike unoseći u tvrdo uvezane kodekse u prijepisu sve isprave koje se odnose na dotični samostan“ dok se njega kao porečkog gvardijana hvali riječima „(...) *vigilantima, zelum, et prudentiam prioris fratris magistri Felicis Bartoli a Vegla*“.¹⁷ Za provincijala izabran je na provincijskom kapitolu u Splitu i tu je službu obavljao od 1730. do 1734. godine.¹⁸

Kao gvardijan samostana Sv. Franje u Poreču, gdje je boravio gotovo petnaest godina, Bartoli zapisuje 18. X. 1738. sve što je za samostan napravio ističući sljedeće: „Ne nama,

¹¹ Usp. ROŠČIĆ 1983; GALOVIĆ 2009; 2017.

¹² BZ I, 230r.

¹³ BZ I, 1v.

¹⁴ ROŠČIĆ 1983.

¹⁵ ROŠČIĆ 2010: 23; 2013: 30.

¹⁶ MARAČIĆ 2015 (I-II): *passim*.

¹⁷ *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, 14-15.

¹⁸ *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, 17. Usp. i MARAČIĆ 2016: 93-96 (43. Provincijal pmg. Felix Bartoli de Parentio/Vegla /1730. – 1734./).

Gospodine, ne nama, nego imenu svojemu slavu daj! Ne iz osjećaja taštine, još manje iz želje da isprosim zaslugu kod ljudi, već samo u slavu Bogu, od kojega proistječu sva dobra, da bi se bjelodanom objavila čista i jedina istina, upustio sam se ja, fra Feliks Bartoli, bivši provincijal, u zapisivanje onoga što sam uz blagoslov Gospodnji, u samo deset godina učinio u ovom samostanu, da bi oni koji dolaze nakon mene uvijek mogli hvaliti Svevišnjega, i da se ne bi dali zavesti zarazom širenja kakve ne baš redovničke strasti“.¹⁹ Potom iznosi što je sve učinio za samostan u materijalnom i duhovnom pogledu. Dakle, tu se ponovno očituje Bartolijeva sklonost prema pisanoj riječi, a koja će u Krku posebice doći do izražaja.

U *Bartolijevu zborniku* spomenuti fra B. Polonijo zapisao je i ovo: „prema Aktima jugosl. franovačko-konventualačke provincije iz g. 1738., kad je mletački dužd prisilio p. Feliksa Bartolija, da napusti Poreč i posinaštvo porečkog samostana što ga je bio dobio za nagradu, te da se vrati na posinaštvo krčkog samostana i u Krk, »essendo nativo di codesta città« [di Veglia], kako je dužd pisao krčkom providuru. P. Bartoli se je pokorio duždevoj naredbi, pa se od g. 1738. opet zove »de Vegla« i »Veglensis« kako se zvao do g. 1724. i od g. 1738. pa do smrti (g. 1744) boravi u Krku“.²⁰

Povratkom u rodni Krk Bartoli se predano posvetio skupljanju i prepisivanju isprava i svih drugih spisa koje se odnose na povijest samostana Sv. Franje i njegove posjede, ali i grada i otoka, te je tako u biti sastavio samostanski kartular ili rječnikom njegova vremena samostanski katastik (*Cattastico*). Tim je radom ostavio trajan spomenik ne samo svoga nastojanja već poviše toga vrijedan izvor za povijest grada i uopće otoka Krka u cjelini. Spomenimo i to da je upravo Bartolijevim poticajem za zaštitnika grada Krka bio izabran sv. Antun Padovanski. Zaslužni franjevački povjesničar fra Stjepan M. Ivančić zapisao je to riječima: „Dne 3. svibnja 1741. zastupstvo občine krčke jednodušno prihvati ponudu ondašnjeg samostanskog starješine O. Feliksa Bartoli, te izabra sv. Antu od Padove za zaštitnika grada. To potvrdi ondašnji biskup Petar Antun Zucceri i prokurator Andjeo Priuli“.²¹ Danas je zaštitnik grada sv. Kvirin.

Pisani rad fra Feliksa Bartolija iz očista franjevačke historiografije ide u red kronografskih djela, tj. kroničarskih zapisa istarskih franjevac konventualaca²² koji su djelovali u 18. stoljeću kao što su to Pietro Trani († 1737.) i Santo Brandolini (1708. – 1784.). Prvi je sastavio *Cronologico Catalogo e Memorie* (»Kronološki katalog i memoare«), a drugi

¹⁹ MARAČIĆ 2015: 99-100.

²⁰ BZI, 230r.

²¹ IVANČIĆ 1910: 228-229.

²² Usp. MARAČIĆ 1988: 141-164.

Cattastico d'oro (»Zlatni katastik«).²³ U opće pak historiografskom pogledu Bartolijev rad (iako on kao autor nije zastupljen u pregledima hrvatske historiografije²⁴) ima određenih paralela, primjerice, s djelima nastalim u okrilju mletačke reformske uprave (i tradicije mletačke kancelarije od 17. stoljeća nadalje) koja je davala prepisivati diplomatarije, tiskati komunalne statute te se brinula o sređivanju arhiva/pismohrana u Dalmaciji.²⁵ Od takvih je kod nas svakako najznačajniji bio Marko Lauro Ruić (1736. – 1808.), pravnik u službi bilježnika i sudca te povjesničar.²⁶

Feliks Marija Bartoli umro je u gradu Krku, 5. veljače 1744. godine, u 65. godini života, okrijepljen sakramentima umirućih. Pokopan je idućeg dana u samostanskoj crkvi Sv. Frane u rodnom gradu (*Il molto Reverendo Padre Maestro Felice Bartoli Min. Conv. in età 65 circa, previa la consumazione de Ss. Sacramenti, rese l'anima al Creatore li 5. Febraio 1744 et in giorno sequente il suo corpo fu sepolto nella chiesa di S. Francesco di questa città*).²⁷

U *Nekrologiju Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca* za njega piše: »OMg. FELIKS BARTOLI iz Krka, ministar provincijal, prepisao mnoge povijesne spise i ostavio rukopis poznat kao "Bartolijev zbornik"«. ²⁸

²³ MARAČIĆ 2000: 213-219; 2010: 707-764; 2015: 93-102.

²⁴ Usp. ANTOLJAK 2004.

²⁵ PEDERIN 2002: 289-301.

²⁶ Ruić u svojim djelima donosi brojne prijeprave isprava iz arhiva, a najvažnije je pisao od 1779. do 1781. godine u četiri sveska (24 knjige) pod naslovom *Delle riflessioni storiche*. U *Privileggi della Magnifica Comunità di Nona* donosi zbirku najvažnijih isprava ninske komune, u *Constitutiones* zbirku srednjovjekovnih isprava paškog Kaptola, a vrlo je važna sačuvana u kasnijem prijepisu zbirka *Legum, statutorum, privilegiorum*. Usp. MATIJEVIĆ SOKOL 2006: 21-33; 2014: 29-39, 258-259.

²⁷ Navod iz Matične knjige župe Krk (OREB 1973: 204).

²⁸ *Nekrologij* 1992: (s. v.) 5. veljače.

2. OPIS BARTOLIJEVA ZBORNIKA I-II / *COLLECTANEA BARTOLIANA I-II*

Bartolijev zbornik, kao što je već spomenuto, sastoji se od dva sveska. Prvi svezak uveden je u katalogu samostanske knjižnice s podnaslovom *Cattastico documentato del monastero di Veglia dei Min. Conv. dal 1284 al 1781*. Međutim, izvorni ili prvotni je naslov ovoga kodeksa zabilježen na fol. 2 prvoga sveska i to od samog autora odnosno sastavljača/prepisivača: *Indice delle Scritture del Convento di San Francesco della Città di Veglia fedelmente copiate da me Frà Felice Bartoli Esprovinciale negl'Anni 1740, 1741 - 1743*. (Zbornik spisa samostana Sv. Franje u gradu Krku, vjerno prepisanih s moje strane, fra Felice Bartoli, bivši provincijal, godina 1740., 1741. – 1743.).²⁹ No, treba napomenuti da je godina 1743. ovdje naknadno dopisana od druge ruke. Međutim, iako to Smičiklas nije prihvatio, ta godina odgovara činjeničnom stanju da je Bartoli od 1740. pa do 1743. radio na ovome zborniku. Naime, na f. 230r on piše vlastitu bilješku datiranu 8. V. 1743. objašnjavajući kako je sastavio ovaj svoj kodeks ujedno tražeći pomoć za nastavak rada na istom.

Zbornik I. je pisan latiničkim pismom latinskim i talijanskim jezikom na papiru, a uvez mu je pergamenti. Dimenzije mu iznose, isto kao i drugom svesku, 33 x 24 cm (papirni blok 32 x 21,5 cm). Prvi svezak od 300 ima 286 ispisanih listova (folija). Na svakom listu bilo je moguće ispisati do 37 redaka teksta. Sastavljan je u gradu Krku u razdoblju od 1740. do 1743. godine trudom i nastojanjem Feliksa Marije Bartolija i kasnijih nastavljača (ali pod njegovim imenom). U prvom svesku (*Bartoli I*) nalaze se isprave od 1284. do početka 17. stoljeća, no one nisu prepisane kronološkim redom već shodno tome kako su priređivaču došle pod ruku: „Comecchè molti, anzi moltissimi Istromenti m'è riuscito estrarli da Publici Protocoli esistenti nella Cancellaria dell Communità, pero avendoli trascritti in questo Libro in diversi tempi, così non è da meravigliarsi, se non sono registrati per successione di tempo, come sarebbe desiderabile, e come da me nel principio di questa fatica si era deliberato. Quello pertanto non ho potuto fare io, stante la mia pur troppo avanzata età di Anni 64. compiti, in questo stesso giorno 8. Maggio del 1743. Prego Dio venga perfezionato da altri sobbetti più Giovani, più Forti, e più abili di me. Faxit Deus”.³⁰ Dakle, Bartoli u svojoj 64. godini života moli da netko drugi, mlađi, jači i sposobniji završi ovo djelo.

Potpuni naslov *Bartolijeva zbornika*, iz pera fra B. Polonija, sada glasi:

²⁹ Usp. FILINIĆ 2008: 352-354; GALOVIĆ 2009: 84-88; 2012: 76-77.

³⁰ BZ I, 230r.

Collectanea Bartoliana a Croatis Bartolijev Zbornik dicta, ab Auctore Patre Magistro Fratre Felice Maria Bartoli Veglensi, Ordinis Minorum Conventualium Ex-Provinciali, Veglae = Krk, annis 1741-1743. Documentis de Bonis realibus Oneribusque piis Monasterii Minoritici Conventualis S. Francisci de Vegla provisa, rectius, in dorso involucris, „Cattastico“ nuncupata. Pleno ergo titulo esto: Cattastico Documentato del Monastero di Veglia dei Minori Conventuali (dal 1284 al 1781) compilato dal Padre Maestro Felice Maria Bartoli Vegliese Esprovinciale nei Minori Conventuali. Volume I., di folii 286, comprendente gli anni 1284-1607. Veglia = 1741-43. Ovdje se može zamijetiti da ni fra B. Polonijo nije prihvatio 1740. kao početnu godinu Bartolijeva rada na zborniku. Međutim, za takvo što zapravo nema opravdanja.

No, ovdje treba upozoriti na još jednu bitnu činjenicu. U naslovu *Bartolijeva zbornika* (koji je, dakle, naknadno sastavljen) stoji: *Cattastico documentato dal 1284 al 1781* i taj se podatak odnosi na dokumente koji govore o povijesti i pravima franjevačkog samostana u Krku. Međutim, u ovom kodeksu zabilježena je i isprava starija od 1284. godine (*Oporuka Deše Baniše* od 10. VIII. 1284.)³¹ – upravo ona iz 1248. Ta je isprava – *Popis krčkih plemića* od 10. VII. 1248.,³² Bartoliju došla pod ruku naknadno pa ju je ubacio u svoj zbornik na ff. 179r-180r jer mu se učinila zanimljivom (isprva koja joj prethodi je iz 1579., a ona koja dolazi poslije nje je iz 1486. što već dovoljno govori o „kronološkom neredu“). Stoga naslov treba razumijeti tako da se u prvom svesku *Bartolijeva zbornika* nalaze isprave od 1284. do početka 17. stoljeća koje se izravno ili neizravno odnose na franjevence konventualce – od najstarijeg spomena franjevacu u Krku 1284. godine do 17. stoljeća. Sve prije toga je sekundarno, tj. zanemaren je, dakle, taj dragocjen popis krčkih plemića.

Danas se na početku *Bartolijeva zbornika I.* nalazi kasnije umetnuto pismo dr. fra Bernardina Polonija naslovljeno na svoga brata mons. Mata Polonija s nadnevkom Šibenik, 5. siječnja 1957. U pismu se donosi u prijepisu oporuka iz 1277. godine Stošije Aurumelechino iz Krka (prethodno publicirana u *Miscellanea* Državnog arhiva u Zadru³³) i još nekoliko sitnica.

Sam pak *Bartolijev zbornik I.* otpočinje kasnije ispisanom napomenom (*Nota bene! De patris Felicis Bartoli patria, regularique...*) u kojoj se ukratko upućuje i govori o nekim momentima iz Bartolijeva života kao i njegovu radu na sastavljanju ovoga zbornika. Također su zabilježeni navodi iz literature u kojoj se *Bartolijev zbornik* koristio kao povijesno i

³¹ CD VI: 491-492.

³² Usp. CD IV: 356-359.

³³ *Miscellanea* II-IV: 7-9.

diplomatičko vrelo. Napomenu potpisuje dr. fra Bernardin Polonijo (*pr. fr. Bernardinus Franciscus Polonijo Veglensis de Verbenico, ordinis minorum conventualium exprovincialis, sacrae theologiae doctor et magister*) u Krku 1952. godine koji je – vrijedi to svakako navesti – gotovo u cijelosti – obradio i ispisao iz *Bartolijeva zbornika I-II* sve što se ticalo franjevac konventualaca.

Nakon napomene slijedi »Kazalo« pod punim naslovom: *Indice delle Scritture del Convento di San Francesco della Città di Veglia fedelmente copiate da me Frà Felice Bartoli Esprovinciale negl'Anni 1740, 1741 - 1743*. Pod ovim je nazivom također poznat *Bartolijev zbornik* iako on u biti samo djelomično odgovara samom naslovu zbornika, ali je napisan rukom samoga Bartolija dok prethodno citirani naslov datira iz kasnijeg vremena, tj. to je naslov od fra B. Polonija.

Drugi svezak *Bartolijeva zbornika (Bartoli II)*, tj. izvorni Bartolijev dio – sve što je stigao prepisati do 1743. godine – i njegov kasniji nastavak, sadrži isprave od 1300. do 1813. godine. Naslovljen je kao: *Collectanea Bartoliana Latinis; Croatis Bartolijev zbornik; menti auctoris propius: Cattastico documentato del monastero di S. Francesco in Veglia – Krk dell'epoca dei frati minori conventuali 1284. – 1781. Volume II.º di foli 152. Nonchè Libro novo di foli 62 del tempo dei terziari francescani claustrali 1783. – 1813. Preceduto dall' Indice di nomi locali e personali ricordati da Bartoli nel presente volume ff. 171-180*. U literaturi se ovaj svezak, ali podjednako i prvi, zna nazivati i »franjevački stari katastik«.

Kao i u prvom svesku, uvodne napomene naknadno je napisao fra B. Polonijo. Zatim slijede pravila bratovštine Sv. Franje iz 1300. u istoimenoj crkvi u gradu Krku (*Statuti e Leggi della Confraternita di S. Francesco*) s popisom bratima.³⁴ Nakon niza isprava, većinom na talijanskom jeziku, dolazi zajedničko kazalo imena i mjesta za cjelokupni *Zbornik II*. Nakon kazala započinje već spomenuti *Libro novo*, uvezan u *Bartolijev zbornik II.*, a odnosi se na vrijeme kada su trećoredci već preuzeli od konventualca samostan Sv. Franje u Krku. Naime, ovaj je samostan prvotno bio u rukama konventualaca koji su samostan morali napustiti i zatvoriti zbog nedostatka redovnika. No, na njihovo su mjesto, s obvezom podučavanja mladeži (*di istruire nei cristiani costumi e religiose educazioni per il bene spirituale e temporale quell' isolana gioventù*), 1783. godine došli franjevci trećoredci glagoljaši, a koji su tu i danas.³⁵

³⁴ Usp. CD VII: 365-367 (7. II. 1300., Pravila bratovštine sv. Franje u gradu Krku) te parcijalni prijevod u: *Izvori za hrvatsku povijest do 1526.*: 175-177 (124. Pravila bratovštine sv. Franje na Krku /1300 g./).

³⁵ BOLONIĆ – ŽIC-ROKOV 1977: 149-150; 2002: 157.

U *Libro novo* ima zapisa i na hrvatskom jeziku glagoljicom sukladno – dakako – glagoljaškoj tradiciji naših trećoredaca. U ovom svesku ima dosta i praznih, neispisanih stranica te zasebno kazalo.

U *Bartolijevu* je zborniku uz isprave na marginama naznačeno ukratko o čemu se radi, također regestima i pojedinim napomenama te drugim zapisima, a sve na talijanskom jeziku, kao pomoć svakom budućem korisniku ovoga zbornika (npr. na fol. 40r stoji: 1419. – *Vigna in Canait*).

Bartolijev rad na krčkim diplomatskim vrelima ogleda se tako da je kroz nekoliko faza sakupljao i prepisivao isprave.³⁶ Tako je, uzmimo kao ogledni primjer, za notarsku ispravu (*publicum instrumentum*) izdanu u Krku 27. II. 1419., a koja svjedoči o darovanju vinograda u predjelu Drage Bašćanske u Baški samostanu Sv. Frane u gradu Krku³⁷ Bartoli postupio sljedeće. Prvo navodi da je riječ o kopiji iz starog samostanskog *Katastika* (iz 1609. godine) pod brojem 12 (*Copia tratta dal Catastico delle scritture antiche del Convento al numero 12.*). Potom donosi regist dotične isprave koji sadrži dataciju, auktora i destinataru, objekt iz dispozicije te ime pisara, tj. notara. Sve to Bartoli zaključuje svojim posebnim znakom (kako bi se znalo do kuda je on što unio u kodeks, kao i to da netko drugi ne bi nešto dopisao i sl.). Usporedno, na margini je naznačeno *Vigna in Valle di Besca*. Zatim Bartoli ponovno ukratko ponavlja sadržaj dotične isprave uz naznaku da sada slijedi vjerodostojni prijepis pergamene, tj. notarske isprave u cijelosti (*come dal seguente estratto fedelmente dalla sua Pergamena*). I upravo je to najdragocjeniji dio ovoga kodeksa – dakle, isprave prepisane u cijelosti, a koje nam se nažalost nisu sačuvale na drugi način. Prijepis je unesen u kodeks tako da oni dijelovi koje priređivač Bartoli nije znao pročitati – kako zbog istrošenosti same pergamene, tako možda i zbog slabije vještine čitanja – naznačeni su točkicama. Tekst donosi *in continuo* jedino u posebnim alinejama navodi popis svjedoka i notara. Koristi i *reclamationes* ako prijepis prelazi na drugi list (*folium*). Također bilježi postojanje notarskog znaka na kraju isprave (*Locus † signi*). Važniji su dijelovi isprave podcrtani kako bi se korisnik zbornika mogao brže orijentirati u ovom gradivu. Inače, baš se u ovoj ispravi zapravo radi o prijevodu izvorne hrvatskoglagoljske listine na latinski, a što je zapisano na njezinu početku riječima: *Hoc est publicum instrumentum interpretatum per me*

³⁶ GALOVIĆ 2017.

³⁷ *BZI*, ff. 38r-v.

*notarium infrascriptum ex littera Slavonica, prout de verbo ad verbum fuit interpretatum per venerabilem virum fratrem Thomam de Segna, de licentia et auctoritate reverendi in Christo Patris Domini Domini Thomę Dei et Apostolicę Sedis gratia episcopi Veglensis, cuius tenor sequitur in hęc verba.*³⁸

Jedan je najznačajnijih hrvatskih diplomatičara – Tadija Smičiklas (1843. – 1914.), u predgovoru drugoga sveska *Diplomatičkog zbornika Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije (Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae)* zapisao kako se u gradu Krku, u franjevačkom samostanu nalazi rukopis pod naslovom: *Indice delle scritture del Convento di San Francesco della città di Veglia fedelmente copiate da fra Felice Bartoli Esprovinciale negli anni 1740. – 1741.* Smičiklas ističe da taj rukopis broji 101 list *folio formata*, a sadrži listine „upravo dragocjene 13. i 14. vijeka“. No, žali da se tek u 18. stoljeću našao netko, misleći pritom upravo na Bartoliju, da te listine „sabere u jedan zbornik“.³⁹

Međutim ovdje treba razložiti zašto je došlo do sastavljanja ovoga zbornika. Za fra B. Polonija „Bartoli je marna pčelica, jer staračke svoje zadnje tri godine posvećuje u Krku potraživanju i prepisivanju listina krčkog nam samostana i grada puneći time dva kodeksa in folio od 420 listova, ukupno, krenuvši od g. 1284. pa dalje sve do svojeg doba g. 1743. Premda nije prepisao najsretnije one najstarije izvorne isprave, a valjda ih i nije mogao zbog njihove istrošenosti, prijepisi su mu danas od neprocjenjive vrijednosti, nakon što »g. 1667. ili 1668. izgorješe u studiju odvjetnika Balsama Franceschini u Krku mnogi spisi samostanâ, crkvi, kaptola i biskupije«, te poslije nego »požar g. 1738. uništi arhiv krčke općine, a g. 1768. krčkog suda«.⁴⁰ Upravo zbog iznesnih podataka – izgorjeli spisi u uredu Balsama Franceschinija 1667. ili 1668. te u požaru uništeni arhiv krčke općine (1738.) i arhiv krčkoga suda (1768.) – važnost Bartolijeva djela je neprocjenjiva za povijest grada i otoka Krka. No, glavna misao vodilja Bartoliju je bila popisivanje i dokumentiranje samostanskih prava, dobara, obveza i tereta i ono po svojoj ranonovojekovnoj strukturi najbolje odgovara terminu katastika (*Cattastico documentato*).⁴¹ Polonijo po tome pitanju ovako kaže: „On (Bartoli – op. T.G.) je tako i započeo; ali što je zalazio dublje, stao je te spise samostanske, pa i gradske i biskupijske, prepisivati, makar se pokoji nije nimalo odnosio na Sv. Frana u Krku. No tko

³⁸ BZ I, f. 38r. Usp. i ČRNČIĆ 1867: 161-162, gdje je u tekstu izvršena diftongizacija.

³⁹ SMIČIKLAS 1904: XXI.

⁴⁰ Bartolijev zbornik krčkih isprava I, 7-8.

⁴¹ Prema vrlo sažetoj definiciji katastik je „opće stanje imovine i prihoda crkvene ustanove u srednjem vijeku“ (BEUC 1968: 26).

pomnivo i u cijelosti pročitati to Bartolijevo djelo, kako to učinili ljetos ja, ostaje pod dojmom, da je auctor uglavnom ostao pri tomu, da popiše i dokumentima dokaže sva samostanska dobra i terete. Drugim riječima htio je obdariti svoj samostan novim, dokumentovanim Katastikom. Zadnji, načinjen g. 1609. od glazbenika o. Bonaventure Rinaldisa, nije već odavna odgovarao stvarnom stanju, zato je već 21. III. 1686. gen. komisar naše provincije bio naložio krčkom o. gvardijanu, da sastavi novi katastik svojeg samostana, pomoću samostanskih prokuratora svjetovnjaka i zaprisegnutih vještaka, kako to hoće krčki providur. Taj je posao obavljen istom 57 godina kasnije od samoga o. Feliksa Bartolija pomoću dokumenata i starijih katastika“.⁴²

⁴² *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, 21-23.

3. POLONIJEV PRIJEPIS *BARTOLIJEVA ZBORNIKA I-II*

Puna dva stoljeća nakon Bartolijeve smrti našao se u Krku ponovno jedan franjevac i to upravo jedan njegov subrat koji je odlučio detaljno proučiti *Bartolijev zbornik I-II* i sve druge dostupne spise koji se još čuvaju u samostanskom arhivu u Krku, ali koji od 1783. drže franjevci trećoredci.⁴³ Bio je to fra Bernardin Frane Polonijo (1885. – 1958.),⁴⁴ »franovac-konventualac iz Vrbnika na Krku, eksprovincijal, doktor i magister bogoslovlja, umirovljeni vjeroučitelj osnovnih škola u Šibeniku«.⁴⁵

Polonijo ističe kako je dobrotom svoga rođenog brata mons. Mata Polonija (1876. – 1967.), stolnog mitronosnog prepozita u Krku i apostolskog protonotara boravio u ljeto 1952. godine pedeset i šest dana u Krku, od 29. VII. do 13. X., „kao njegov gost tražeći u spomenutom arhivu krčke konventualce i njihove zgode i nezgode kroz polovicu tisućljeća“. Zgodno napominje da: „Tu je pokoja i nemila; ali ipak prevladava čast i slava. (...) Samostan sv. Frana u Krku ne služi redu franovaca konventualaca na sramotu ne već na čast! Tu se nižu brojni redovnici ureseni akademskim odlikama bakalaureata, doktorata, magisterija i profesure »artium et sacrae theologiae«. Ako i nisu bili glagoljaši držali su u svojoj sakristiji pokoji glagoljski misal na raspolaganje gostiju – glagoljaša; te svoj hrvatski govor i osjećaj, ili bar sklonost prema hrvatskim stvarima nisu skrivali ni pred talijanaškim građanstvom, ni pred samim apostolskim vizitatorima iz Italije, prednjačeći im u tomu svjetski učenjak o. mag. Mate Frće i o. mag. Feliks Bartoli, obojica iz Krka“.⁴⁶

Fra Bernardin Polonijo izradio je djelomične prijepise i tumačenje većeg dijela isprava iz *Bartolijeva zbornika I-II*, ali poglavito onih koji se odnose na franjevce konventualce u Krku. Sve drugo je zapravo zanemario. A kako je taj posao tekao posvjedočio je vlastitim riječima: „Što sam u Krku ispisao na brzu ruku, olovkom, u pet ovećih bilježnica, hoću da sada u svojem nad tridesetgodišnjem boravištu u Šibeniku unesem perom u ovu knjigu, da što ne iskoristim sam na ispravljanje i dopunjenje svoje Povijesti o Svetom Franu u Krku za

⁴³ Od tih spisa Polonijo poimence navodi sljedeće „iz konventualačkog doba“: 1) *Contratti di affittanza degli stabili e dei Capitali dal 1686-1739.*; 2) *Contratti da Ottobre 1739 al Marzo 1805.*; 3) *Bilježnica / Quaderno*, od oko 50 listova iz g. 1722. – 1746. (doba konventualačko) i iz g. 1783. – 1827. (doba trećoredsko, pisano glagoljicom, s protivne strane); 4) *Giornale, o sia Vacheta fatta da me Frà Vincenzo Carobbi di tutti i Livelli, sì perpetui che francabili, ed affitti che percepisse il Convento di S. Francesco di Vegla – Primo Aprile 1770.*; 5) *Abbazia di San Mauro sotto Dobrigno / Opatija sv. Mavra pod Dobrinjem*; 6) *Libro di Spese e Scossioni del'Abbazia di Santa Lucia di Besca (1783-1788)*, i neki drugi spisi (*Bartolijev zbornik krčkih isprava I*, 24-36; *Bartolijev zbornik krčkih isprava II*, 9-14). Usp. i ŽIVKOVIĆ 2009: 83-85.

⁴⁴ Iscrpno o životu i djelu fra B. Polonija v. FILINIĆ 2008: 341-358, a osnovni podatci u: BOZANIĆ 2012: 157.

⁴⁵ *Bartolijev zbornik krčkih isprava I*, 31.

⁴⁶ *Bartolijev zbornik krčkih isprava I*, 5-7. O fra Matiji Frkiću Krčaninu (*Matthaeus Ferchius Veglensis, Mattheo Ferchio Veglense*, 1583. – 1669.) v. SCHIFFLER 2010.

konventualačkog doba, neka iskoriste moja mlađa redovna braća konventualci, zahvaljujući Bogu, koji je meni dao i u starosti dovoljno volje i snage, koliko i p. mag. Feliksu Bartoliju, za sabiranje građe za povijest samostanâ i uglednijih samostanaca naše franovačko-konventualačke istarsko-dalmatinske provincije sv. Jeronima, negda serafske slovinske (do 1389. g.). Koji ne spadaju u konventualački red sv. Frana, bit će jamačno razočarani nad ovim mojim radom ne vidjevši u njemu što kod Bartolija staviše na prvo mjesto Črnčić i Smičiklas, t. j. ono najstarije iz 13. i 14. stoljeća o općoj duhovnoj i svjetovnoj prošlosti Krka, Vinodola, Modruša, Senja, Gatske i knezova Frankapana (Bartoli, knj. I., list 2-101). Ja sam se nad onolikom građom morao žuriti, te skupiti sve što je mene zanimalo kao sabirača konventualačke povijesti; pa sam iz tog djelokruga izišao samo iznimno, prema onoj Horacijevoj i svetog nam zemljaka Jeronima: »Quod medicorum est, promittunt medici, tractant fabrilis fabri« (S. Hier., Ep. 53. n. 6-7; Hor. l. II., ep. I.)⁴⁷.

Naslov njegova dvosveščanog rukopisnog djela glasi ovako:

Bartolijev Zbornik Krčkih Isprava sveden na franovačke stvari uz maleno pripuštenje inostranih. Prepisao i po vremenu razredio dr. fr. Bernardin Polonijo fran. konventualac ex-provincijal. U Krku, 1952. Svezak I.ⁱ od god. 1248. do 1698.

Collectanea Bartoliana Documentorum Veglensium ad franciscalia paucis alienis admissis redacta. Transumpsit et chronologice disposuit p. magr. Bernardinus Polonijo ex-Proṽlis Ord. Min. Conv. Veglae, 1952. Volumen I.^{um}.

Drugi svezak ima isti naslov uz naznaku da su u njemu sadržane isprave „od g. 1701. do 1814.“

Oba se sveska, prvi sadrži 352, a drugi 182 ispisane stranice u tvrdo ukoričenoj bilježnici velikog formata, s dodatkom u vidu zasebno izrađenog kazala (u jednom sveščiću, od A do Ž-X-Y), danas čuva u Provincijskom arhivu Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca u Zagrebu.

Bartolijev zbornik krčkih isprava Polonijo je priredio po kronološkom načelu redajući dokumente od najstarijih do najmlađih izrađujući tako svojevrсни arhivski inventar zastupljene građe. Svemu, i u prvo i u drugom svesku, prethode dvojezične hrvatsko-talijanske

⁴⁷ *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, 12-13.

»Napomene prepisivača čitatelju« / »Avvertimenti del copiatore per quelli che non intendessero il croato«, tako da se tekst niže dvostupačno.⁴⁸ U lijevom je stupcu hrvatski, a u paralelnom desnom talijanski. Svakoj obrađenoj ispravi Polonijo je pridružio *numerus currens*, folijaciju i dataciju, a potom slijedi prijepis (nikad cjelovit) dotične isprave te njegovi zanimljivi komentari, pojedine jezične i topografske opservacije i dr.

⁴⁸ Bartolijev zbornik krčkih isprava I, 3-36; Bartolijev zbornik krčkih isprava II, 3-15.

4. DIPLOMATIČKO-POVIJESNA ANALIZA LATINSKIH ISPRAVA IZ 15. STOLJEĆA

Isprave iz 15. stoljeća, njih preko pedeset (50), sačuvane u prijepisu u *Bartolijevom zborniku* pisane su srednjovjekovnim latinskim jezikom (svega nekoliko isprava izvorno na latinskom ili hrvatskom je prevedeno na talijanski) te su u najvećem broju to notarske isprave, izuzev nekoliko isprava Krčkih knezova i drugih zapisa. Analogno tomu one su bile prepisane iz javnih notarskih protokola (*publici protocolli*) koji su se čuvali u Bartolijevo vrijeme u krčkoj općini. Za dio isprava navodi od kuda ih je prepisao. Puno se puta poziva i na stari *Katastik* samostana Sv. Frane u Krku koji je još 1609. godine sastavio fra Bonaventura Rinaldis. To pozivanje na jedno ili drugo izgleda ovako:

Copia estratta dal Catastico delle scritture antiche del Convento al numero 43.

ili

fedelmente estratto dal Protocollo del quondam signor Daniel Terzago notaio pubblico...

Za one isprave koje je imao pred sobom u originalu redovno napominje na čemu su napisane: „estratto dal suo originale in pergamena“, „in carta pecora“, „da pergamena“, čime nam približava vanjske karakteristike dotične isprave.

U diplomatskom pak pogledu analizirane isprave su privatno-pravnog karaktera: različiti ugovori, darovnice, oporuke, presude, zapisi i dr. Izuzetak tu čini, npr., prepisana odredba Mletačkog statuta: *Exemplum assumptum ex volumine Statutorum, Legum, ac Iurium D.D. Venetorum ad cartas 159: Mobilia ecclesiastica non pignorentur, nec aliquo modo alienentur. Nec possessiones aut terrena affictari possint nisi per triennium, & cum consensu procuratorum suorum præterquam agricolis possint per quinquennium affictari. Alienari autem aliter non possint nisi cum deliberatione Consilii rogatorum. Cons. XXVII.*⁴⁹ Tu se radi o odredbi od 27. X. 1412. koja je se nakon 1480. godine odnosila i na otok Krk, a tiče se *jus patronatus* za sve crkvene ustanove.

Unutarnje karakteristike analiziranih isprava pokazuju tipične notarske obrasce. Svaka isprava se sastoji od triju konvencionalnih dijelova: uvodni dio ili protokol, nakon čega dolazi tekst ili korpus, a na kraju zaključak odnosno eshatokol.⁵⁰

⁴⁹ BZ I, f. 34r.

⁵⁰ STIPIŠIĆ 1991: 150-153; GRBAVAC 2012: 61-68.

Protokol isprave sačinjava nekoliko diplomatskih formula od kojih ćemo izdvojiti sljedeće. Tako je formula invokacije u ispravama *Bartolijeva zborniku* redovno verbalna: *In Christi nomine, amen*.

Formulu datacije (*datatio*) čini *datum* ili *datum temporale* i *actum* odnosno *datum geographicum*. *Datum temporale* pak može sadržavati oznaku dana, tjedna, mjeseca, godine i kontrolne elemente (indikcije, epakte, konkurente) itd. Kao primjer možemo navesti ispravu izdanu u Krku 23. XII. 1405. (po Božićnom stilu, uz korištenje indikcije kao kontrolnog elementa datuma):

*Anno a nativitate eiusdem Domini 1405., indictione 13., die 23. mensis decembris, Vegle in ecclesia sancti Antonii de Plathea (...).*⁵¹

Najvažniji dio svake isprave nalazi se u tekstu ili korpusu isprave unutar formule dispozicije (*dispositio*) u kojoj je definiran materijalni i(li) moralni objekt koji je namijenjen destinataru. U pogledu *Bartolijeva zbornika* destinatar je upravo samostan franjevac konventualaca Sv. Frane u Krku (*conventus sancti Francisci de Vegla*) odnosno njegov aktualni gvardijan:

*domino fratri Nicolao de Segna ad presens vardiano Vegle (...).*⁵²

Završni dio isprave – eshatokol – u formuli subskripcije (*subscriptio*) može biti realiziran u vidu potpisa ili znaka (križ, tzv. *signum manus*) zbog nepismenosti. No, od 12. stoljeća namjesto potpisa javnu vjeru ispravi daju potpis i znak notara ili pečat vjerodostojnog mjesta.

*Ego Bartholus quondam vicecomitis Pauli de Vegla, imperiali auctoritate notarius, et iudex ordinarius, ac Communis Vegle cancellarius iuratus, predictis omnibus interfui, et rogatus scripsi, publicavi, et corroboravi.*⁵³

U jezično-filološkom pogledu vrijedi posebice istaknuti da se u prepisanim dokumentima u *Bartolijevu zborniku* nalazi obilata građa za onomastička i toponomastička istraživanja:

*in contrata Crai*⁵⁴ / *in contrata Vchraiich, districtus Besch*⁵⁵ (= Kraj, Stara Baška);

⁵¹ BZ I, f. 30r.

⁵² BZ I, f. 30v.

⁵³ BZ I, f. 37r.

⁵⁴ BZ I, f. 30v.

⁵⁵ BZ I, f. 36v.

*Canait*⁵⁶ (Kanajt kod Punta);
*scopuli Plaunici*⁵⁷ / *Plafnico*⁵⁸ (otočić Plavnik, krčki akvatorij);
*de contrata Riui Maioris*⁵⁹ / *in contrata di Rimaui*⁶⁰ (= Remaur, veljotski, u značenju veliki potok,⁶¹ grad Krk);
*de contrata in Chartetiis*⁶² (Kartec, grad Krk).

Tu su i medievizmi kao:

*unum neresium*⁶³ (neresius, neresus, m., nerezina, f.⁶⁴; nerez, neobrađena zemlja, pustopoljina)
*contrata*⁶⁵ (contrada, f., kraj, strana, gradska četvrt, ulica,⁶⁶ predjel).

U ortografskom pogledu prijepisi otkrivaju da se bez sumnje radi o srednjovjekovnim ispravama. To najbolje potvrđuje *ę* - *e-caudata* (tzv. repato *e*) – koja ima značenje diftonga *ae*. Tu je riječ o monoftongizaciji kao temeljnoj osobitosti srednjovjekovnog latiniteta.

Zanimljivo je pisanje imena mjeseca prosinca:

Xbris = *decembris*.

Povijesni kontekst analiziranih isprava otkriva život brojnih pojedinaca, njihovo materijalno stanje, položaj u društvu itd.

Tako, uzmimo kao primjer, dana 20. XI. 1416., Dobruša (*Dobrusa*) žena pok. Vidona (sina potknežina Mavra) prije hodočašća u Jeruzalem ostavlja samostanu sv. Frana u Krku pedeseti dio otočića Plavnika u krčkom akvatoriju. Obveza prema darovatelju od strane krčkih konventualca jest jedna vječna sv. misa zadušnica svake godine.⁶⁷

⁵⁶ BZ I, f. 40r.

⁵⁷ BZ I, f. 36r.

⁵⁸ BZ I, f. 28v.

⁵⁹ BZ I, f. 51v.

⁶⁰ BZ I, f. 56v. Usp. i CD X: 312-313 (6. IV. 1337., Kupoprodaja trsja u Remauru); CD XVIII: 317-318 (24. II. 1398., Vajira Nikole Drinde prodaje Mincelu Nikole de Andreno neki prolaz u predjelu Rimaui).

⁶¹ POLONIJO 1934: 75, bilj. 9. Za dalmatski (veljotski) recentno v. SPICIJARIĆ PAŠKVAN 2014: 72-76.

⁶² BZ I, f. 57r.

⁶³ BZ I, f. 47r. Usp. i CD XVIII: 396-398 (9. XII. 1398., Leonarda de Carusio prodaje Mincelotu sinu Nikole de Andrino jedan svoj nerez kojeg se međe opisuju za cijenu od trideset dva mletačka dinara), 508-509 (30. XI. 1399., Mincel Andrina iz Krka kupuje nerez kojem se opisuju granice).

⁶⁴ *Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae* II, 761.

⁶⁵ BZ I, f. 33v.

⁶⁶ *Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae* I, 293.

⁶⁷ BZ I, f. 35v; Bartolijev zbornik krčkih isprava I, br. 26.

Nekoliko godina kasnije, 15. III. 1419., samostanu Sv. Frane u Krku daruje se vinograd u gradskom predjelu Sv. Sofije (*pro fratrum necessitatibus et indumentis ... quasdam valles vineatas positas in contrata sanctę Sophię*), uz propisane obveze prema darovatelju Nikoli Flachu (Vlahu), a te su: obveza da krčka mala braća konventualci jednom na tjedan „in perpetuum“ služe jednu misu u krčkoj katedrali pred oltarom kapele sv. Mihovila što ga je Nikola podignuo. Potom da pred tim oltarom gori svake noći lampada, te da Nikoli u svojoj crkvi osiguraju mjesto za grob.⁶⁸

Ovako glasi oporuka Bogdane kćerke pok. Dujma *Paichanaz* (?) od 9. I. 1420. izdana u Krku: „In Christi nomine, amen. Anno a nativitate eiusdem 1420., indictione 13., die 9. mensis ianuarii, Veglę in Sala Magna, pręsentibus Mincello de Caristia, Lampridio Sartore, Stantio [Beviaqua], Georgio de Dotula, et aliis testibus quam plurimis ibidem astantibus, et ad hęc uocatis specialiter, et rogatis. Cum Bocdana filia quondam Duymi *Patchanaz* in suo ultimo testamento dimisisset vicecomiti Vulcinę de Bescha eius nepoti, unam suam vineam de Coroduch hac conditione, quod ipse teneatur perpetuo annuatim facere ardere duas lampades pro anima sua et suorum mortuorum omnibus festivitibus principalibus et diebus Dominicis, unam videlicet in Santo(!) Francesco et aliam in Sancto Michaeli, ac facere fieri perpetualiter omni anno unum obitum cum pulsatione campanarum in dicta ecclesia sancti Francisci (...). Et quia prędictus olim vicecomes Vulcina vendidit Nicolao Flacho, prędictam vineam de Coroduch liberam et francam a dicto obitu <ut patet> in damnum, et pręiudicium dictę ecclesię sancti Francisci, ut patet exinde publico instrumento venditionis <sequitur> scripto manu notarii Andreę canonici Veglensis sub 1381., indictione 4., mensis madii die 2. instante. Idcirco nobiles viri domini Domsa miles vicecomes Veglę et Mattheus iudex comunis pro tribunali sedentes in dicta Sala cum nobilibus viris fratri Stephano de Chersio, vicecomite Marino, vicecomite Antonio, iudice Ugo, iudice Bartholino, Vgo del(!) Conte, Minelino de Vlach, et Nicolao de Marco, sententialiter et per diffinitivam sententiam absolverunt et liberaverunt dictum Nicolaum Flacho, vigore prędicti sui instrumenti, a dicto obitu, et tributo. Et nihilominus ex alia parte sententiauerunt ac dixerunt, et preceperunt vicecomiti Petro filio dicti vicecomitis Vulcinę de Bescha ibidem pręsenti, et ad hoc specialiter citato quod idem vicecomes Petrus per se, et suos heredes, ac successores in perpetuum dat et solvat domino fratri Simoni de Vegla ad pręsens vardiano sancti Francisci ibidem requirenti, et petenti et eius successoribus omni anno perpetualiter solidos viginti parvorum pro dicto obitu annuatim fiendo iuxta tenorem testamenti prędictę Bocdanę. Sub pęna dupli eidem ecclesię(?) et de

⁶⁸ BZ I, f. 33r; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 28.

Romanatis tribus (...)“ – Potpis: „Ego Matthæus iudex prædictus manum misi. Ego Bartholus quondam vicecomitis Pauli de Vegla imperiali auctoritate notarius, et iudex ordinarius (...)“.⁶⁹

U Krku je 8. VII. 1421. obavljeno razdjeljivanje ostavštine pok. potknežina Nikole Rusovića između samostana Sv. Frane u Krku i krčkog stolnog kaptola. Samostan su zastupali gvardijan *fr. Simon de Vegla* i *fr. Ioannes de Ungaria*.⁷⁰

Godine 1431. „Frater Simon custos Arbensis custodię, et nunc bonorum sancti Francisci [Veglae] gubernator“ i „frater Luca guardianus dicti monasterii“ primaju legat od Antonije udove pok. Ratka (*Rathi*), tj. sve njene nepokretnine pod uvjetom da krčki samostan Antoniji do smrti osigurava hranu i odjeću.⁷¹

Dominika kći pok. Nikole de Andrinis predaje 17. IV. 1431. sva pokretna i nepokretna dobra pok. brata svećenika Andrije samostanu Sv. Frana u Krku uz obveze jedne vječne sv. mise svakog tjedna pred oltarom sv. Jakova u samostanskoj crkvi i za jedno vječno svijetlo u istoj crkvi za dušu pok. popa Andrije.⁷² Braća „de Frangipanibus“, – „Veglę, Segnę, Modrusieque etc. Comites, Regnorumque Dalmatię et Croatię Bani“, tj. Banići jer im je otac Nikola IV. Frankapan bio ban Dalmacije i Hrvatske u razdoblju od 1426. do 1432., sudbeno odobravaju 10. IV. 1434. spomenutu darovnicu svećenika Andrije de Andrinis samostanu Sv. Frane u Krku.⁷³

U *Bartolijevu zborniku* zabilježeno je mnogo drugih oporučnih legata ili darovanja koji nam otkrivaju društveni, ali i duhovni život građana grada i stanovnika otoka Krka. Tako Bartolina udova pok. Stjepana Vulicina, sada franjevka trećoredica, 28. V. 1473. ostavlja krčkom samostanu Sv. Frane neobrađeno zemljište kod jezera Ponikve (Krk).⁷⁴ Dok Jelena Sirsa (Širca), iz Vinodola, sada nastanjena u Krku i franjevka trećoredica 9. I. 1476. ostavlja kuću s dvorištem i zgradom kod crkvice sv. Marka u gradu za stan beskućnicima iz svjetovnog III. reda sv. Frana u Krku, a ako takvih nema, samostanu Sv. Frane (*ad conventum S. Francisci de Vegla libere perveniant*).⁷⁵

No, nije promatrani samostan bio samo objekt kome se nešto daruje već je i on sam sa svojim redovnicima prolazio kroz teška vremena. Koliko se može iščitati konventualaca nije bilo u Sv. Frane u Krku „per poco tempo“ jer su bili izbačeni iz samostana „poco tempo prima“ 1480.: „Questo nostro Convento di Veglia, quanto più iniqua mente dal fù Conte

⁶⁹ BZ I, ff. 18r-v; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 29.

⁷⁰ BZ I, ff. 44r-v; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 30.

⁷¹ BZ I, f. 54v; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 38.

⁷² BZ I, ff. 48v-49r; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 36.

⁷³ BZ I, ff. 52v-53v; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 41.

⁷⁴ BZ I, ff. 69r-v; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 45.

⁷⁵ BZ I, ff. 69v-70r; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 46.

Zuane Frangipani, poco tempo prima, fu dato à zoccalanti Bossinesi; tanto più quista mente dal Serenissimo Nostro Principe fu restituito alla religione; come appare del sequente ducale fedelmente estratto dal suo originale. Che li predetti zoccolanti Bossinesi, incaraci d'ereditare beni stabili, per poco tempo siano stati in questo Con'to, in qui con violenza e somma ingiustizia, furono intrusi, facilmente si de duce dalli due altrascritti testamenti, co' quali il convento di S. Francisco di Veglia viene beneficata di diversi beni stabili, de' quali privative quoad alias fratres minores, noi soli conventuali siamo capaci, in virtù de' privilegii, e dal Lagro concilio di Trento.“ Stoga je u *Bartolijevu zborniku* svoje mjesto našla i duždeva naredba o povraćanju samostana Sv. Frane u Krku franjevcima konventualcima upućena iz Venecije 14. IX. 1480., prvom mletačkom providuru na otoku Krku Antoniju Vinciguerri.⁷⁶

„Antoni: Veniens ad pręsentiam nostram venerabilis minister Pro[vinci]ę Dalmatię, et suo, et aliorum fratrum conventualium eiusdem Provincię Ordinis Sancti Francisci nomine: Narravit, quod antiquitus per omnem fere ętatem possederant, et habitaverant ęcclesiam sancti Frnacisci, quę est infra muros istius civitatis Veglę. Quodque pręter Deum, et omnem ęquitatem per dominum Ioannem tunc comitem expulsi, eiectique fuerunt et quidam alii fratres Bossinenses eorum loco intrusi, propterea petebatur et supplicabatur, restitueretur eis locus ipse suus, uti iustitia conveniens erat. Quare arbitantes ęquissimum fore uti ipse religiosi fratres iniuste et indebite eiecti, et proprio conventu, et ecclesia spoliati, proprio conventu, et bonis suis restituantur, in eoque reponantur volumus et tibi efficanter mandamus, quatenus remotis fratribus ipsis Bossinensibus, qui ad pręsens inhabitavit prędictum conventum et ecclesiam, conventum ipsum et ecclesiam consignare debeas omnino prędicto ministro cum omnibus bonis tam mobilibus quam immobilibus, sicut sunt bona sacristię, possessiones et domos, ita ut nihil desit, quin omnia eis restituantur, conservesque ipsos in pacifica possessione, absque alicuius perturbatione vel molestia, faciendo has nostras in ipsa Cancellaria registrari ad futurorum memoriam, registratas ipsi ministro vel alteri pręsentanti restitui.

Datum in nostro Ducali Palatio, die 14. septembris, indictione 14., 1480.

[A tergo] Circumspecto, et prudenti Antonio Vinciguerę secretario nostro in Vegla.

Receptę et registratę die 4. octobris 1480. (...).“

⁷⁶ BZ I, ff. 70v-71r; *Bartolijev zbornik krčkih isprava* I, br. 47.

5. *SUMMARIUM* – INDIKATIVNA REGESTA ISPRAVA IZ 15. STOLJEĆA

1.

f. 28v

(?). II. 1402., Krk

Prodaja dijela otočića Plavnika u krčkom akvatoriju.

2.

f. 29r

5. XI. 1402., Krk

Prodaja dijela otočića Plavnika u krčkom akvatoriju.

3.

f. 50v

3. II. 1404., Krk

Izmjena vlasništva između svećenika Andrije (Andrina) pok. Nikole de Andrinis i Nikole pok. Dominika de Andreno.

4.

f. 29v

9. I. 1405., Krk

Prodaja vinograda u Krku.

5.

f. 30r [br. 21]⁷⁷

23. XII. 1405., Krk

Prodaja kuće u Krku prioru benediktinskog samostana Sv. Ivana u gradu.

6.

ff. 30v-31r [br. 22]

6. II. 1407., Krk

Darovanje dijela vinograda u predjelu Kraj (Stara Baška) samostanu Sv. Frane u Krku.

⁷⁷ Broj iz *Bartolijeva zbornika krčkih isprava I-II*.

7.

f. 31r

14. III. 1407., Krk

Davanje u zakup polja u Puntu vlasništvo samostana Sv. Frane u Krku.

8.

f. 31v

8. (?). 1410., Krk

Spor oko vinograda u predjelu Sv. Sofije (grad Krk).

9.

f. 51v

28. X. 1410., Krk

Kupovanje zemljišta u Krku.

10.

f. 32r

1. VII. 1411., Krk

Prodaja neobrađenog zemljišta u predjelu Sv. Sofije (grad Krk).

11.

f. 32v

1. VII. 1411., Krk

Prodaja neobrađenog zemljišta u predjelu Sv. Sofije (grad Krk).

12.

ff. 34r-v [br. 23]

27. X. 1412., Venecija

Naredba mletačkog Vijeća umoljenih (*Rogatorum de'Pregadi*) o duždevom patronatskom pravu (*jus patronatus*) u pogledu crkvenih ustanova (prijepis iz Mletačkog statuta: *Exemplum assumptum ex volumine Statutorum, Legum, ac Iurium D.D. Venetorum* / ad cartas 159).

13.

f. 35r [br. 24]

26. XI. 1413., Piran

Jakov pok. Antonija de Cormono stanovnik Pirana priznaje dug samostanu Sv. Frane u Krku učinjen dok je bio samostanski salinarij (obrađivač solana).

14.

f. 35v [br. 25]

17. V. 1416., Krk

Oporuka Katarine, kćerke pok. Fuska, žene Nikole Flaka (Flacho).

15.

f. 35v [br. 26]

20. XI. 1416., Krk

Darovanje pedesetog dijela otočića Plavnika u krčkom akvatoriju.

16.

f. 36r [br. 26]

20. XI. 1416., Krk

Darovanje pedesetog dijela otočića Plavnika u krčkom akvatoriju.

17.

ff. 36v-37r [br. 27]

27. II. 1418., Krk

Dijelom prodaja i dijelom darovanje četvrtine udjela vinograda u predjelu Kraj (Stara Baška) samostanu Sv. Frane u Krku.

18.

f. 37r

8. III. 1418., Krk

Davanje u najam vinograda u predjelu Kraj u Baški.

19.

ff. 38r-v

27. II. 1419., Krk

Darovanje vinograda u predjelu Drage Baščanske u Baški.

20.

f. 33r [br. 28]

15. III. 1419., Krk

Darovanje vinograda u predjelu Sv. Sofije (grad Krk) samostanu Sv. Frane u Krku uz propisane obveze prema darovatelju.

21.

ff. 38v-39r

19. X. 1419., Krk

Prodaja samostanskog guvna u predjelu Galije (grad Krk).

22.

f. 40r

1. IX. 1419., Krk

Nikola Rusović oporučno ostavlja vinograd u Kanajtu (Punat) samostanu sv. Frane u Krku.

23.

ff. 39r-v

25. XI. 1419., Krk

Darovanje dijela posjeda na otočiću Plavniku u krčkom akvatoriju.

24.

ff. 18r-v [br. 29]

9. I. 1420., Krk

Oporuka Bogdane kćerke pok. Dujma *Paichanaz* (?).

25.

ff. 44r-v [br. 30]

8. VII. 1421., Krk

Razdjeljivanje ostavštine pok. podknežina Nikole Rusovića između samostana Sv. Frane u Krku i krčkog stolnog kaptola.

26.

f. 44v

20. VIII. 1421., Krk

Davanje u najam samostanskih neobrađenih zemljišta u predjelu Sv. Ivana de Pustella u Krku.

27.

f. 45r [br. 31.]

27. V. 1422., Krk

Oporučna dota Nikole Flaka pok. Dominika de Burda oltaru Sv. Ivana Krstitelja u samostanskoj crkvi Sv. Frane u Krku.

28.

ff. 45r-v [br. 32]

8. X. 1422., Krk

Darovanje kuće u Krku samostanu Sv. Frane.

29.

ff. 46r-v [br. 33]

11. I. 1424., Krk

Obveze podavanja samostanu Sv. Frane u Krku.

30.

ff. 46v-47r [br. 34]

18. I. 1424., Krk

Davanje u najam neobrađenog zemljišta u predjelu Sv. Lucije u Krku.

31.

f. 47v

11. II. 1427., Krk

Samostan Sv. Frane u Krku prima sva dobra Mincellotta pok. Nikole de Andrinis uz obveze prema oporučitelju.

32.

ff. 48r-v [br. 35]

7. XII. 1427., Krk

Davanje u zakup samostanske zemlje.

33.

f. 54v [br. 38]

15. IV. 1431., Krk

Antonija udova pok. Ratka daje sva svoja dobra samostanu Sv. Frana u Krku uz obveze.

34.

ff. 48v-49r [br. 36]

17. IV. 1431., Krk

Dominika kći pok. Nikole de Andrinis predaje sva pokretna i nepokretna dobra pok. brata svećenika Andrije samostanu Sv. Frana u Krku uz obveze.

35.

ff. 48v / 49v [br. 37]

24. X. 1431., Krk

Spor oko vinograda pok. svećenika Andrije de Andrinis koji pripada samostanu Sv. Frane u Krku.

36.

f. 55r [br. 39]

27. I. 1432., Krk

Prodaja samostanskog vrta u predjelu Sv. Stjepana u Krku.

37.⁷⁸

f. 131v [br. 40.]

11. III. 1432.

Dukala mletačkog dužda Franje Foscarija (*Franciscus Foscari*).

38.

f. 55v

10. IV. 1434., Krk

Presuda u svezi spora oko dobara pok. svećenika Andrije de Andrinis.

⁷⁸ Isprava se nalazi u drugom svesku *Bartolijeva zbornika*.

39.

ff. 52v-53v [br. 41]

10. IV. 1434., Krk

Sudbena potvrda darovnice svećenika Andrije de Andrinis samostanu Sv. Frane u Krku.

40.

f. 55v

15. X. 1435., Krk

Obveze iz ugovora o darovanju dobara pok. svećenika Andrije de Andrinis.

41.

f. 53v [br. 42]

1436., Krk

Nagodba između samostana Sv. Frane u Krku i Dominike de Andrinis oko zadužbine njezina brata pok. svećenika Andrije.

42.

f. 54r

1437. – 1440., Krk

Spisi o zadužbini pok. svećenika Andrije de Andrinis.

43.

f. 55v

18. X. 1442., Krk

Oporučno darovanje kuće i vinograda samostanu Sv. Frane u Krku.

44.

f. 56v [br. 43]

9. II. 1443., Krk

Darovanje neobrađenog zemljišta u krčkom predjelu Remaur samostanu Sv. Frane u Krku.

45.

f. 57r

6. XII. 1444., Krk

Darovanje pola udoline u krčkom predjelu Kartec samostanu Sv. Frane u Krku.

46.

f. 56r

9. (?). 1445., Krk

Privilegij (u prijevodu na talijanski jezik) kneza Ivana VII. Frankapana u korist samostana Sv. Marije na Glavotoku.

47.

f. 57v [br. 44]

1459., Krk

Darovanje kuće kraj krčke crkvice Sv. Kristofora „di Pianca“ (Planka) kao dota za oltar Sv. Bernardina u samostanskoj crkvi Sv. Frane u Krku.

48.

ff. 59v-60r

18. VII. 1459., Krk

Obveze koje se odnose na oltar sv. Bernardina u samostanskoj crkvi Sv. Frane u Krku.

49.

ff. 69r-v [br. 45]

28. V. 1473.

Bartolina udova pok. Stjepana Vulicina ostavlja krčkom samostanu Sv. Frane neobrađeno zemljište kod jezera Ponikve (Krk).

50.

ff. 69v-70r [br. 46]

9. I. 1476.

Jelena Sirsa (Širca), franjevka trećoredica, ostavlja kuću s dvorištem i kolibom kod crkvice sv. Marka u gradu Krku za stan beskućnicima, a ako takvih nema, samostanu Sv. Frane.

51.

ff. 57v-58r

15. XI. 1478., Krk

Godišnja obveza za izdržavanje oltara sv. Bernardina u samostanskoj crkvi sv. Frane u Krku.

52.

ff. 70v-71r [br. 47]

14. IX. 1480., Venecija

Duždeva naredba o povraćanju samostana Sv. Frane u Krku franjevcima konventualcima upućena iz Venecije prvom mletačkom providuru na otoku Krku Antoniju Vinciguerra (1480. – 1481.).

ZAKLJUČAK

Isprave sadržane u *Bartolijevu zborniku I-II* otkrivaju nam krčku svakodnevicu, a napose prošlost franjevačkog samostana u Krku, ali i uopće duhovno ozračje u gradu. Kao svoju generalnu ocjenu ovoga zbornika T. Smičiklas sažeo je u činjenici kako je sam sabirač Bartoli u rukama imao mnoge originalne isprave, ali da ih je slabo čitao. Dakle, zamjera mu slabu paleografsku vještinu čitanja starih pergamena. No, kako je vrijeme prolazilo originali su iščezli, a nama – konstatira Smičiklas – „ostadoše samo njegovi loši prijepisi“. No, unatoč tome *Bartolijev* je *zbornik* Smičiklas uredno koristio prilikom priređivanja *Diplomatičkog zbornika Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* prihvativši i tako njegovu posredničku ulogu i vrijednost između krčkog srednjovjekovlja i novovjekovnoga doba. U skladu s izrečenim i N. M. Roščić zaključuje kako „Bartolijevi prijepisi nisu uvijek potpuni, ni u svakoj pojedinosti vjerni originalu, no to im ne umanjuje vrijednost povijesnog izvora ne samo za sâm samostan Sv. Frane u Krku već i za povijest Krčke, Osorske, Rapske, Senjsko-modruške biskupije i krčkih knezova Frankapana“. Valja posebno istaknuti da će tek buduća arhivska istraživanja u Državnom arhivu u Veneciji (Archivio di stato di Venezia) posebice u fondu *Cancellaria Inferiore, Notai* – možda dati odgovor koliko je isprava sačuvano u tome arhivu, a nalaze se prepisane od/u Bartolija.

Ovaj je rad stoga nastojao dati diplomatsko-povijesni opis dokumenata iz 15. stoljeća (do 1480.) napisanih na latinskom jeziku, pružajući osnovne podatke o njihovom sadržaju uz isticanje nekih jezičnih specifičnosti. Isprave iz kasnijih razdoblja također su zanimljive, ali one prelaze okvire ovoga rada.

Zaključno možemo reći, da unatoč opravdanim primjedbama na koje uvijek treba paziti prilikom korištenja ovoga kodeksa, *Bartolijev zbornik I-II – Collectanea Bartoliana I-II* zbog svoga sadržaja zavrjeđuje posebnu pažnju istraživača, ali i potrebu da se njemu pristupi kao cjelovitom diplomatskom spomeniku – zborniku i kao takvoga publicira. U tome nastojanju trebala bi biti združena znanja iskusnog latinista, talijanista i kroatista (glagoljaša) jer je zbornik, kao što smo sprijeda naveli, pisan trojezično i dvopismeno, a podatci sadržani u njemu npr. povjesničaru omogućuju brojna istraživanja, filologu susret s zanimljivim jezičnim zncima (posebice kada znamo da je to i područje izumrloga veljotskoga) itd., kojima na koncu obogaćujemo našu sliku minulih vremena – napose srednjega i ranoga novog vijeka.

UPOTRIJEBLJENI REDAKTORSKI ZNAKOVI I KRATICE

- <...> šiljaste zagrade pokazuju da je dio teksta u izvorniku precrtan
- () oble zagrade pokazuju priređivačevo razrješenje pripadajuće riječi
 - (!) uskličnik u oblim zgradama upozorava na oprez jer dotična riječ ima neočekivan, potencijalno krivi oblik
 - (?) upitnik u oblim zgradama upozorava na to da riječ ili kratica nisu razriješeni u potpunosti, odnosno sa sigurnošću
 - [] uglate zagrade pokazuju intervencije koje je u tekstu izvršio priređivač (npr. dopune slova, riječi ili rečenice, odnosno napomena) te naznačuju dio teksta koji je danas u izvorniku djelomice ili potpuno nečitak, odnosno uništen
 - ┌ ┐ uglate zagrade (samo s donjim kutom) označuju da je taj dio teksta napisan između redaka ili *in margine*
- BZ* Bartolijev zbornik
- CD* *Codex diplomaticus*
- f. *folium*, folij, list
- r *recto*, prednja stranica lista
- v *verso*, stražnja stranica lista

IZVORI I LITERATURA

IZVORI (neobjavljeni):

Knjižnica samostanskih trećoredaca – Krk / Samostan franjevac trećoredaca glagoljaša Sv. Franje Asiškoga, Krk:

Bartolijev zbornik I-II. = Collectanea Bartoliana a Croatis Bartolijev Zbornik dicta. I. svezak, Veglae - Krk 1741-1743. (reg. oznaka OR. XIV. a 1.).

Ostavština mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.): *Povijest franjevac u gradu Krku* (I. dio – sv. Franjo i franjevci općenito, II. dio – konventualci, opservanti); *Franjevci trećoredci u samostanu Sv. Franje u Krku* (III. dio).

Arhiv franjevačkog samostana Navještenja Marijina, Košljun (o. Krk):

Ostavština fra Vladislava Brusića / »Zbornik Bartoli I«.

Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

Središnja zbirka / Osobni arhivski fondovi: (56 – XV-45) SMIČIKLAS, Tadija, povjesničar (Reštovo kraj Sošica, Žumberak, 1. X. 1843 – Zagreb, 8. VI. 1914) - Zagreb; 1888-1914: kut. 4; 0,37. AP.

Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb:

Bartolijev zbornik krčkih isprava (priredio fra Bernardin Polonijo).

Bernardin POLONIJO, *Sveti Frane konventualački samostan u Krku od oko 1284. do 1781.* – rukopis dogotovljen u Šibeniku 1952.

IZVORI (objavljeni):

Acta Croatica

- *Acta Croatica – Listine hrvatske*, izdaje Ivan KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, Zagreb: Brzotiskom narodne tiskarnice dra. Ljudevita Gaja (Monumenta historica Slavorum meridionalium / Povjesni spomenici južnih Slavenah, knj. I), 1863.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae:

- (II) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. II. (listine XII. vijeka, 1101. – 1200.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1904.
- (IV) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. IV. (listine godina 1236. – 1255.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1906.
- (VI) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. VI. (listine godina 1272. – 1290.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Ivan BARIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1908.
- (VII) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. VII. (listine godina

1290. – 1300.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1909.
- (VIII) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. VIII. (listine godina 1301. – 1320.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1910.
 - (IX) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. IX. (listine godina 1321. – 1331.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1911.
 - (X) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. X. (listine godina 1332. – 1342.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1912.
 - (XI) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. XI. (listine godina 1342. – 1350.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1913.
 - (XII) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. XII. (listine godina 1351. – 1359.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, priredio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1914. [1915.]
 - (XIII) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. XIII. (listine godina 1360. – 1366.), sabrao Tadija SMIČIKLAS, uredili Marko KOSTRENCIĆ i Emilije LASZOWSKI, sumarij i indekse sastavio Marko KOSTRENCIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1915.
 - (XIV) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. XIV. (listine godina 1367. – 1373.), sabrao Tadija SMIČIKLAS, uredio, sumarij i indekse sastavio Marko KOSTRENCIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1916.
 - (XVIII) *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. XVIII. (listine godina 1395. – 1399.), sabrao Tadija SMIČIKLAS, uredio Duje RENDIĆ-MIOČEVIĆ, dopunili i priredili Miljen ŠAMŠALOVIĆ, Vesna GAMULIN, Damir KARBIĆ, Zorna LADIĆ, Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL, Rajka MODRIĆ, Jakov STIPIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1990.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Supplementa:

- (I) *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Supplementa – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Dodaci*, sv. I. (listine godina 1020. – 1270.), urednici Hodimir SIROTKOVIĆ i Josip KOLANOVIĆ, transkripciju i redakciju latinskog teksta, kritički aparat, sažetke na hrvatskom i latinskom jeziku, kazala i pripomene sastavili Josip BARBARIĆ i Jasna MARKOVIĆ, u sabiranju i djelomičnoj transkripciji isprava sudjelovali Vesna GAMULIN, Josip LUČIĆ, Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL, Ivan MUSTAĆ i Jadranka NERALIĆ, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Hrvatski državni arhiv, 1998.

- (II) *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Supplementa – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Dodaci*, sv. II. (listine godina 1271. – 1309.), uredio Hodimir SIROTKOVIĆ, transkripciju i redakciju latinskog teksta, kritički aparat, sažetke na hrvatskom i latinskom jeziku, kazala i pripomene sastavili Josip BARBARIĆ i Jasna MARKOVIĆ, u sabiranju i djelomičnoj transkripciji isprava sudjelovali Vesna GAMULIN, Josip LUČIĆ, Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL, Josip KOLANOVIĆ, Ivan MUSTAĆ i Jadranka NERALIĆ, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2002.

Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus:

- (I) *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus – A Frangepán család oklevéltára*. Köt. 1: 1133 – 1453. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kiadják THALLÓCZY Lajos és BARABÁS Samu, Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria vol. XXXV. – Magyar történelmi emlékek. Osztály 1. Okmánytárak 35), MCMX.
- (II) *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus – A Frangepán család oklevéltára*. Köt. 2: 1454 – 1527. Hamis oklevelek 1209-1481. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kiadják THALLÓCZY Lajos és BARABÁS Samu, Budapest: Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia (Monumenta Hungariae historica. Diplomataria vol. XXXVIII. – Magyar történelmi emlékek. Osztály 1. Okmánytárak 38), MCMXIII.

Commissiones et relationes Venetae:

- *Commissiones et relationes Venetae*, tomus I. (1433-1527), collegit et digessit Simeon LJUBIĆ, Zagrabiae: Academia scientiarum et artium Slavorum Meridionalium (MSHSM, vol. VI), 1876.

Hrvatske glagoljične i ćirilične isprave iz zbirke Stjepana Ivšića:

- *Hrvatske glagoljične i ćirilične isprave iz zbirke Stjepana Ivšića 1100. – 1527.*, u latinicu preslovio i bilješke napravio Stjepan IVŠIĆ, transliteraciju osuvremenio, bilješke dopunio i za tisak priredio Josip BRATULIĆ, kazala osobnih imena i mjesta sastavio Zoran LADIĆ, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Razred za filološke znanosti (Acta Croatica – Hrvatski spomenici, knj. I.), 2017.

Hrvatski spomenici:

- *Hrvatski spomenici – Acta Croatica*, sv. I. (1100. – 1499.), zbirku I. Kukuljevića i R. Lopašića popunio i za tisak priredio Đuro ŠURMIN, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium, vol. 6), 1898.

Izvori za hrvatsku povijest do 1526.:

- 1972. *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*, prir. Nada KLAIĆ, Zagreb: Školska knjiga 1972.

Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae:

- 1973. – [1978.] *Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae*, redactionis praeses Marko KOSTRENČIĆ, membra Veljko GORTAN, Zlatko HERKOV, Zagrabiae: Institutum historicum Academiae scientiarum et artium Slavorum Meridionalium, vol. I. (litterae A-K), 1973.; vol. II. (litterae L-Z), [1978.]

Listine:

- (I) *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. I. (od godine 960. do 1335.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. I), 1868.
- (II) *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. II. (od godine 1366. do 1347.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. II), 1870.
- (III) *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. III. (od godine 1347. do 1358.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. III), 1872.
- (IV) *Listine o odnošajih između južnog Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. IV. (od godine 1358. do 1403.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. IV), 1874.
- (V) *Listine o odnošajih između južnog Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. V. (od godine 1403. do 1409.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. V), 1875.
- (VI) *Listine o odnošajih između južnog Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. VI. (od godine 1409. do 1412.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. IX), 1878.
- (VII) *Listine o odnošajih između južnog Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. VII. (od godine 1412. do 1420.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. XII), 1882.
- (VIII) *Listine o odnošajih između južnog Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. VIII. (od godine 1420. do 1424.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. XVII), 1886.
- (IX) *Listine o odnošajih između južnog Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. IX. (od godine 1423. do 1452.), skupio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. XXI), 1890.
- (X) *Listine o odnošajih između južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, knj. X. (od godine 1453. do 1469.), sakupio i uredio Šime LJUBIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (MSHSM, vol. XXII), 1891.

Miscellanea:

- (II-IV) *Miscellanea*, sv. II–IV (1950–1952), uredio Stjepan ANTOLJAK, priredili Kruno KRSTIĆ, Ante M. STRGAČIĆ i Mirko ZJAČIĆ, Zadar: Državni arhiv u Zadru, 1953.

Nekrologij:

- *Nekrologij Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca*, prir. Ljudevit Anton MARAČIĆ i Augustin KORDIĆ, Zagreb: Provincijalat franjevac konventualaca, 1992.

LITERATURA:

ANTOLJAK, Stjepan, *Hrvatska historiografija*, 2. dopunjeno izdanje, Zagreb: Matica hrvatska (Posebna izdanja), 2004.

BEUC, Ivan, *Arhivistika* (predavanja dr Ivana Beuca na arhivističkom tečaju u Zagrebu 1968. godine), Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1968.

BOLONIĆ, Mihovil – ŽIC-ROKOV, Ivan, *Otok Krk kroz vjekove*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost (Analecta Croatica Christiana, sv. IX.), 1977. /II. izdanje – Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Biskupski ordinarijat Krk, 2002./

BOZANIĆ, Anton, *Svećenici i župe na području Krčke biskupije od 1900. godine do danas*, Krk: Biskupija Krk (izvršni nakladnik Glosa d.o.o. Rijeka), 2012.

BRADANOVIĆ, Marijan, Prilog poznavanju stambenog graditeljstva 15. i 16. stoljeća na sjevernom Jadranu, *Peristil – zbornik radova za povijest umjetnosti* 56 (2013): 71-80.

BRUSIĆ, Vladislav, Dolazak franjevaca na Košljun, *Bogoslovska smotra* XX (1933) 3: 325-333.

ČRNČIĆ, Ivan, *Najstarija poviest Krčkoj, Osorskoj, Rabskoj, Senjskoj i Krbavskoj biskupiji*, Rim: Slova vjeroplođničina u ruku viteza Petra Mariettia, 1867.

ČRNČIĆ, Ivan, Što je pisama sakupio P. Blagoslav Bartoli, *Starine JAZU* XX (1888): 1-21.

FILINIĆ, Bernardin, O. Bernardin Polonijo (1885. – 1958.), u: *Posljednjih stotinu godina (1907. – 2007.) / Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevaca konventualaca. Prvi svezak: Kapituli, samostani, sjemeništa, poznatiji likovi, pokojna braća*, ur. Ljudevit Anton MARAČIĆ, Zagreb: Veritas, 2008., 341-358.

FIORENTIN, Anna Maria, *Krk – splendidissima civitas Curictarum*, III. dopunjeno, prvo hrvatsko izdanje; prijevod s talijanskoga Franjo MATEJČIĆ, Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 44. Posebno izdanje, sv. 38.) i Izdavačka kuća Adamić – Rijeka, 2001.

GALOVIĆ, Tomislav, Bartolijev zbornik (*Collectanea Bartoliana*) – dragocjeno vrelo za povijest grada i otoka Krka, *Krčki kalendar 2010*. (2009): 83-89.

GALOVIĆ, Tomislav, *Collectanea Bartoliana I*. [sažetak izlaganja], u: *IV. kongres hrvatskih povjesničara 2012. – Sloboda. Zbornik sažetaka*, ur. Tomislav GALOVIĆ i Željko HOLJEVAC, Zagreb: Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, Društvo za hrvatsku povjesnicu, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2012., 76-77.

GALOVIĆ, Tomislav, Fra Felice Maria Bartoli (1679. – 1744.) i fra Bernardin Polonijo (1885. – 1958.): njihov rad na diplomatskim vrelima otoka Krka (rad u pripremi za *Zbornik Pavla Knezovića*, 2017.).

GRBAVAC, Branka, Iz prošlosti javnog notarijata – od notarskog bastardela do izdane isprave, *Javni bilježnik* 36 (2012): 61-68.

IVANČIĆ, Stjepan Marija, *Povjestne crte o samostanskom III Redu sv. O. Franje po Dalmaciji, Kvarneru i Istri i poraba glagolice u istoj redodržavi* sa priložima. Sakupio i priobćio o. Stjepan nauč. Ivančić, svećenik istoga Reda. S dopustom crkovne i redovne vlasti. Zadar: Odlikovana Tiskarna E. Vitaliani, 1910.

KLEN, Danilo, Arhivska građa u samostanu franjevac na Košljunu, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* XVIII (1973): 319-344.

KOSANOVIĆ, Ozren, Družine i potknežini knezova Krčkih na Krku (od 1260. do 1480. godine), *Povijesni prilozi* XXXV (2016) 50: 233-261.

KOVAČIĆ, Vinko, Dokumenti iz 15. stoljeća na talijanskom jeziku u prvom svesku *Bartolijeva zbornika, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 47 (2015) 1 /= Tematski blok / Themed issue: *Trećoredska glagoljaška tradicija u europskom kontekstu – Tertiary Glagolitic Tradition in European Context*/: 449-461.

MAGDIĆ, Mile, Regesta nekih izprava XIV. vijeka, koje je prepisao franjevac Felice Bartoli, *Vjestnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva* II (1900): 20-26.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, Franjevci konventualci u Istri. (U povodu 750. obljetnice Istarske kustodije), *Croatia Christiana periodica* XII (1988) 21: 141-164.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, Kroničarski zapisi iz 18. stoljeća, *Croatia Christiana periodica* XXIV (2000) 45: 213-219.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, Compilazioni cronachistiche settecentesche dei frati francescani istriani Santo Brandolini, Felice Bartoli e Pietro Trani, *Atti* (Centro di ricerche storiche - Rovigno) XL (2010): 707-764 (*Appendice*, str. 719-762).

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, *Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela Provincijskog arhiva (1559. – 1827.). Prvi svezak: Popis i opis materijala*, Zagreb: Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca – Veritas, 2015.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, *Provincijski povijesni arhiv. Arhivsko gradivo povijesnog dijela Provincijskog arhiva (1559. – 1827.). Drugi svezak: Izbor i obrada materijala*, Zagreb: Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca – Veritas, 2015.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, Brandolinijev *Cattastico d'oro* i ostali kroničarski zapisi istarskih franjevac konventualaca, u: *Zbornik javnih predavanja* 3, ur. Maja CERIĆ i Mirela MRAK, Pazin: Državni arhiv u Pazinu (Posebna izdanja 35), 2015., 93-102.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, *Franjevci konventualci u Istri (1559. – 1827.) prema gradivu arhiva Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca (1559. – 1827.)*, Pazin: Državni arhiv u Pazinu (Posebna izdanja, sv. 41) i Hrvatska Provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca - Zagreb, 2016.

MATIJEVIĆ SOKOL, Mirjana Marko Lauro Ruić (1736 – 1808) kao sakupljač i obrađivač diplomatske građe, *Arhivski vjesnik* 49 (2006): 21-33 (= *Studia diplomatica. Rasprave i prinosi iz hrvatske diplomatike*, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – FF-press, 2014., 29-39, 258-259).

OREB, Marin, *Zaslužni članovi Hrvatske provincije Sv. Jeronima franjevac konventualaca od njezina postanka do naših dana*, Split: Samostan sv. Jeronima Vis – Prirovo, 1973.

PEDERIN, Ivan, Paški povjesničar Markolauro Ruić (1736. – 1808.) i tradicija mletačke reformske uprave, *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* 43-44/2001-2002 (2002): 289-301.

POLONIJO, Mate, Krčka porodica Ferchie i teolog o. Mate Ferkić, *Bogoslovska smotra* XXII (1934) 1: 69-81.

RABIKAUSKAS, Paulus, *Diplomatica generalis. Praelectionum lineamenta (Ad usum auditorum)*, Romae: Pontificia Universitas Gregoriana – Facultas historiae Ecclesiasticae, ³1971.

ROŠČIĆ, Nikola Mate, Bartoli, Feliks (Bartolić, Blagoslav), sakupljač arhivske građe (Krk, 8. V 1679 – Krk, 5. II 1744), *Hrvatski biografski leksikon* 1 (A–Bi), ur. Nikica KOLUMBIĆ, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1983., s. v. Također: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1371> (pristupljeno: 15. VIII. 2017.)

ROŠČIĆ, Nikola Mate, Povijest Provincije od dolaska franjevac do novijeg doba, u: *Veličina malenih. Povijest i kulturna baština Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca*, odgovara Ljudevit Anton MARAČIĆ, ur. Milan PELC, Zagreb: Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca u suradnji s Institutom za povijest umjetnosti u Zagrebu, 2010., 9-126 (+ Popis literature, str. 307-317).

ROŠČIĆ, Nikola Mate, *Storia della Provincia dall'arrivo dei frati minori fino al presente / La provincia croata di s. Girolamo dei frati minori conventuali*, tradotto in proprio dal croato Bruno Monferra, Zagreb: La provincia croata di s. Girolamo dei frati minori conventuali, 2013.

RUNJE, Petar, Prve vijesti o franjevcima u gradu Krku, *Krčki zbornik* 74 (2016): 15-28 – napomena: Iz rukopisne ostavštine mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.) za tisak priredio Tomislav Galović.

RUNJE, Petar, Tradicija o boravku sv. Franje na Krku, u: *Između povijesti i teologije. Zbornik radova u čast fra Atanazija Matanića u povodu 80. obljetnice života i 50. obljetnice znanstvenoga rada*, prir. Josip (Jozo) SOPTA, Zadar – Krk: Franjevački provincijalat Zadar, Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 46. Posebno izdanje, sv. 40.), Vitagraf - Rijeka, 2002., 111-117.

SCHIFFLER, Ljerka, *Matthaeus Ferchius Veglensis – Mattheo Ferchio Veglense – Matija Frkić Krčanin (1583. – 1669.)*, Krk – Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 66. Posebno izdanje, sv. 61.) – Povijesno društvo Rijeka – Verba d.o.o. Rijeka, 2010.

SMIČIKLAS, Tadija, Predgovor, u: *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, sv. II. (listine XII.

vijeka, 1101. – 1200.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1904., V-XXXI.

SPICIJARIĆ PAŠKVAN, Nina, Dalmatski (veljotski) i mletački utjecaji u govorima otoka Krka, *Krčki zbornik* 70 (2014): 71-88.

STIPIŠIĆ, Jakov, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi: latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica*, Zagreb: Školska knjiga, ³1991.

ŽIVKOVIĆ, Joso, Knjižnica samostanskih trećoredaca – Krk (Knjižnica samostana sv. Franje u Krku), *Vjesnik franjevac trećoredaca glagoljaša* XLVI (2009) 1-2: 72-86.

ŽUGAJ, Marijan, *I Conventi dei Minori Conventuali tra i Croati dalle origini fino al 1500*, Roma: Edizioni Miscellanea Francescana (Quaderni Francescani 16), 1989.

SAŽETAK / SUMMARY

Isprave na latinskom jeziku iz 15. stoljeća u *Bartolijevu zborniku I-II* (*Collectanea Bartoliana I-II*)

Sažetak

U arhivu samostana franjevac trećoredaca Sv. Franje Asiškoga u gradu Krku čuva se dvosveščani rukopisni zbornik koji se naziva ljetopis ili kronika samostana, a čiji je autor franjevac konventualac Feliks Marija Bartoli (*Felice Maria Bartoli*, 1679. – 1744.). Zbornik se po svome priređivaču u znanstvenoj literaturi naziva *Bartolijev zbornik – Collectanea Bartoliana*, ali i *Cattastico documentato del monastero di Veglia dei Min. Conv. dal 1284. al 1781*. Zbornika, koji je tema ovog rada, pisan je latinskim i talijanskim jezikom na papiru, a uvez mu je pergamentni. Sastavljen je u gradu Krku od 1740. do 1743. godine. U njemu se nalaze isprave od 1284. do početka 17. stoljeća, no one nisu prepisane kronološkim redom nego shodno tome kako su priređivaču došle pod ruku. Uz svaku ispravu na marginama je ukratko naznačeno o čemu je riječ kao pomoć budućim korisnicima ovoga zbornika. *Bartolijev zbornik I-II – Collectanea Bartoliana I-II* zbog svoga sadržaja zavrjeđuje posebnu pažnju istraživača kao dragocjeno vrelo za srednjovjekovnu i ranonovovjekovnu povijest grada i otoka Krka, ali i potrebu da mu se pristupi kao cjelovitom diplomatskom spomeniku – zborniku i kao takvoga publicira. Ovaj rad daje diplomatsko-povijesni opis dokumenata iz 15. stoljeća napisanih na latinskom jeziku, pruža osnovne podatke o njihovom sadržaju te ističe neke od jezičnih specifičnosti i svojstava.

Ključne riječi: Feliks Marija Bartoli (*Felice Maria Bartoli*, 1679. – 1744.), *Bartolijev zbornik I-II* (*Collectanea Bartoliana I-II*), dokumenti, 15. stoljeće, latinski jezik.

Documents in Latin Language from the 15th Century in the *Collectaneum of Bartoli, vol. I-II* (*Collectanea Bartoliana I-II*)

Summary

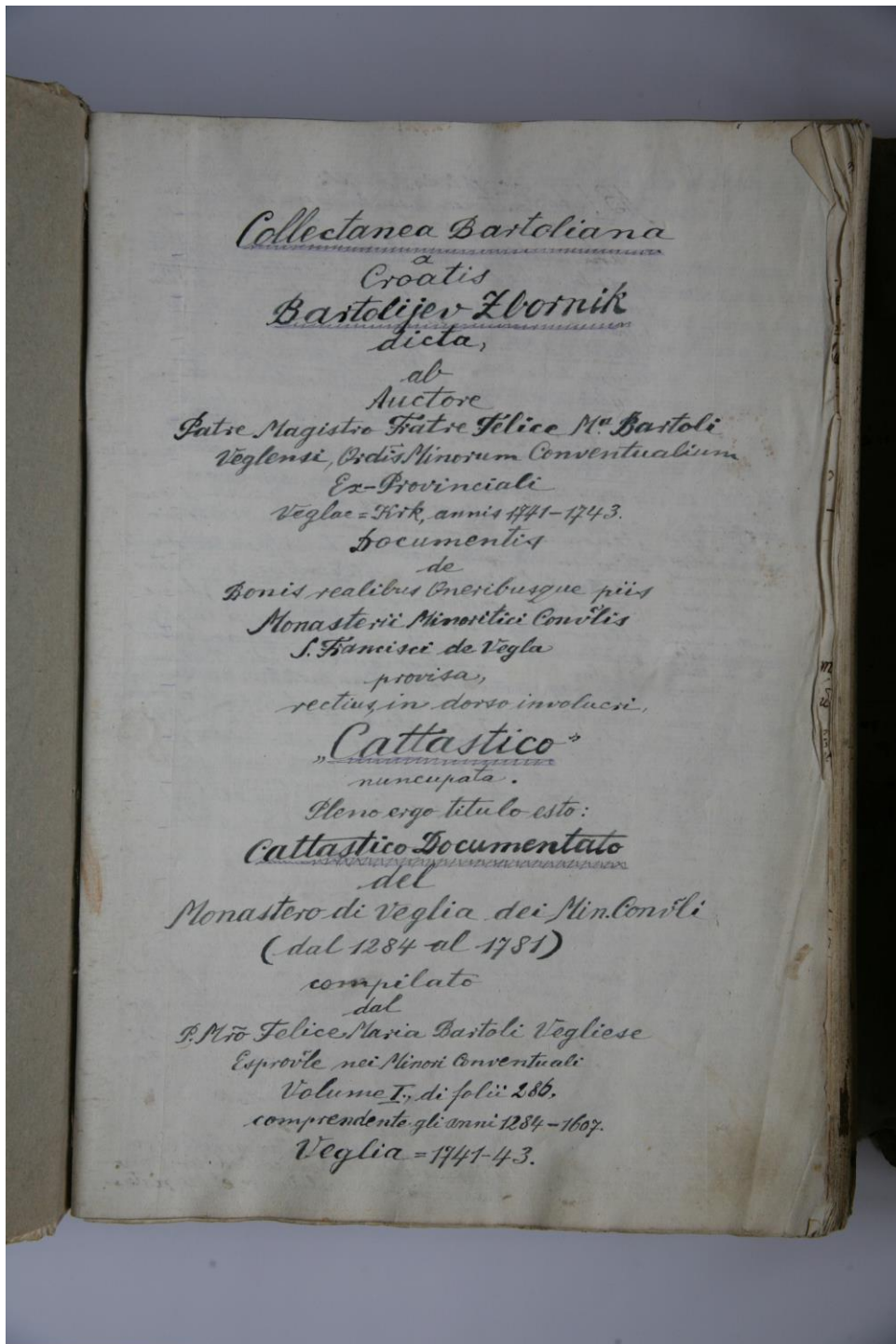
A two-volume collective manuscript called *annals or chronicle of the monastery* is kept in the archives of the monastery of Franciscan tertiaries in the town of Krk. Its author is Friar Conventual Felix Maria Bartoli (Italian *Felice Maria Bartoli*, 1679 – 1744). Among the scholars the manuscript has been named after its creator: *Bartoli manuscript – Collectanea Bartoliana*, or with its full name *Cattastico documentato del monastero di Veglia dei Min. Conv. dal 1284. al 1781*. The two-volume manuscript was written on paper in Latin and Italian language and bound in vellum. It was composed from 1740 till 1743 in the town of Krk and contains documents from 1284 up to the beginning of the 17th century, arranged not chronologically, but in the order in which they have come to the attention of the collector. On

the margins, next to each document, it is indicated in short what it's about as an aid for the future users of this manuscript. The second volume of the *Bartoli manuscript* (*Bartoli II*), i.e. the original Bartoli's part – everything he managed to copy by 1743 – and its later continuation, has documents dating from 1300 till 1813. In it there are also records in Croatian language and Glagolitic script. Because of its content the *Bartoli manuscript* – *Collectanea Bartoliana* (vol. I-II) deserves special attention by scholars and researchers as a valuable source for the medieval and early modern history of the town and island of Krk. It should be accordingly approached and, eventually, published as an integral diplomatic collective monument. The present paper gives a diplomatic-historical description of the documents from the 15th century written in Latin language giving indications of their content and pointing out some of their language specifics and features.

Keywords: Felix Maria Bartoli (1679 – 1744), *Collectaneum of Bartoli* /vol. I-II/ (*Collectanea Bartoliana I-II*), documents, 15th century, Latin language.

SLIKOVNI PRILOZI

Slika 1. Naslovni list *Bartolijeva zbornika I.* (fol. 1r)

Indice delle Scritture del Convento di San Fran.^{co} della Città di Veglia Fedelm.
copiate da me Fra Felice Baroli Egrovate negl'Anni 1740, 1741-1743

1284. 12. Agosto. Desa Banissa con suo Testamento, lascia Un Campo à Camoi. Una
Vigna in contra de Callis paritit, cioè a Santa Lucia, ed un Orto in Città, à certe sue
Nipoti coll'obbligo perpetuo d'un Anniversario in S. Fran.^{co} per se e per sua Moglie e
che diano in tal giorno à Frati Minori tutto il bisognevole per il pranzo, ed una libbra
d'incenso il giorno di San Fran.^{co} 1362. 19. Agosto. Cora Clara, povera
Dente dal detto Desa Banissa, viene sentenziata a pagare li procorsi e con-
dannata in avvenire a pagare soldi 40. all'Anno. 1363. 12. marzo. In
virtù di tal sentenza, il Conto gl'intromette, ed aggronde per li procorsi un Orto
in Città, ed un Nevese in contra delle porte superiori, cioè al Maccavon.
1418. 21. Febbrajo. Mateo Dussi cede, e rinunzia al Conto il Campo à Camoi, la
Vigna à S. Lucia, e l'Orto à S. Marco, obbligati dal preveduto Desa Banissa -
Copia estratta dal Catastico antico d'alcune
scritture del Conto. al nu.^o 19.

1284. Ind.^o XII. die 10. Augusti. Vessa de Banissa per Testamentum suum
dimisit Vineam de Callis paritit, et unum Campum iacentem in Campis iuxta Campum
Dni Comitis Federici, et Ortum in Civitate cum Muravijis, et sup. permensis, Nepi sup.
Dominici, ut ipsa annuatim annuereale prae, et uxori suae facere teneretur. Videlicet
dare Fratribus Minoribus Vegle totum expensum, quod sibi in illa die necesse est,
et fibram unam incensi in festo S. Fran.^{co}. apparet manu S.ⁿⁱ Quirini p.^{ri} Leonardi
de Vegla Notarii.

Altra copia estratta dal sopradetto Catastico al nu.^o 20.
1362. Ind.^o 15. Die 19. Augusti. Clara de Virzolis q.^{da} Luciani de Rubia fuit senten-
tiata ad dandum annuatim Contui Sancti Fran.^{co} de Vegla solidos quadraginta pauperum
apparet manu S.ⁿⁱ Quirini p.^{ri} Leonardi de Vegla Notarii.

Altra copia estratta dal sopradetto Catastico al nu.^o 61.
1368. Ind.^o 6. Die 15. Januarii. Mathew filius Laurentij de Bonmati dare teneretur an-
nuatim Contui S. Fran.^{co} Vegleri ob donationem ei factam per Clara de Virzolis pro
Nevasio posito in contrata Callis paritit, cuius al uno latere et al alio sum. uie publicae
et in Campo iacente in Campis iuxta Campum Dni Vicecomitis Pauli, et apud nam publicam
et iuxta Campum Nobilium David Stephani et Joannis Bonemobilium Comitum Vegleri, et
in Orto paritit Vegle iuxta domum Michaelis de Bernardino, et apud Nam publicam, et iuxta ecclesiam
Sancti Martini.

Slika 4. Polonijev prijepis *Bartolijeva zbornika I.* (naslovnica)

